CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dubnové číslo otevíráme textem Tomáše Langáška a Veroniky Bílkové, kteří se věnují činnosti Benátské komise v roce 2025, jejímu 35. výročí a širším výzvám pro demokracii, vládu práva a ochranu lidských práv.

V sekci mezinárodní trestní spravedlnosti se Alžběta Frommerová zabývá rezolucí Valného shromáždění OSN k transatlantickému otroctví jako historické křivdě a jejími současnými přesahy. Karolína Nešpůrková se věnuje čtyřem letům války na Ukrajině a vzniku Zvláštního tribunálu pro zločin agrese.

Evropskou sekci otevírá Adéla Krejčířová analýzou rozhodnutí SDEU k právu na změnu údajů o genderu v kontextu volného pohybu občanů EU. Anna Slezáková rozebírá hranice náboženské autonomie zaměstnavatelů v pracovněprávních vztazích.

V sekci mezinárodní politika, byznys a lidská práva se Madlen Seibertová věnuje prohlubující se krizi na Kubě v důsledku amerického politického nátlaku. Tobiáš Ševčík dále analyzuje neúspěch italské ústavní reformy soudnictví.

Českou sekci uzavírá Jonáš Hodaň textem o právu na účinné vyšetřování u zvláště zranitelných osob v rozhodovací praxi Ústavního soudu. Gabriela Grünová se věnuje otázce závaznosti stanovisek Výboru OSN pro práva dítěte a možnostem náhrady újmy ve vnitrostátním právu.

Přejeme Vám příjemné čtení.

Kolektiv Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma | 3

- Oslavy, volby, justice a vláda práva – Benátská komise v roce 2025 3

1) Mezinárodní trestní spravedlnost | 8

- Právní odpovědnost za historické křivdy: Rezoluce OSN o transatlantickém otroctví 8
- Čtyři roky války na Ukrajině a cesta ke Zvláštnímu tribunálu 10
- Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost 13

2) Evropský systém ochrany lidských práv | 15

- Vydal SDEU přelomový rozsudek ohledně práv trans lidí? 15
- Víra jako podmínka zaměstnání? Hranice náboženské autonomie u SDEU 17

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva | 19

- Politický tlak USA dramaticky prohlubuje kubánskou krizi 19
- Neúspěch italské ústavní reformy soudnictví 23
- Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva 26

4) Česká republika a lidská práva | 29

- Právo na účinné vyšetřování u zvláště zranitelných osob 29
- Může stanovisko Výboru OSN pro práva dítěte založit nárok na náhradu újmy dle vnitrostátního práva? 31
- Aktuality české sekce 34

Monitoring lidskoprávních publikací 36
Redakce Bulletinu 37

Valné shromáždění Organizace spojených národů, autor: Michaela Luzio Stenzel. Upraveno: oříznutí.

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci Blog naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci Akce se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například seznam letních škol, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále manuál výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Téma

Oslavy, volby, justice a vláda práva – Benátská komise v roce 2025

Tomáš Langášek & Veronika Bílková

Rok 2025 představoval pro Benátskou komisi období zvýšené aktivity i reflexe vlastní role. Komise v tomto roce intenzivně pokračovala ve své základní činnosti, poskytování ústavněprávních stanovisek k legislativě členských států, ale zároveň si připomněla 35 let od svého založení. Jubilejní rozměr roku tak vytvořil vhodný rámec pro bilanci dosavadních zkušeností i pro další rozvoj ústavních standardů v reakci na současné výzvy, jimž čelí demokracie, vláda práva a ochrana lidských práv.

Rok oslav: 35 let Benátské komise

Rok 2025 se v Benátské komisi nesl ve znamení 35. výročí jejího založení – a průběžně se to promítalo jak do odborného programu, tak do viditelnosti Komise navenek. Již březnovému zasedání předcházela konference *Lessons Learned and Learning Lessons: The Venice Commission's Experience in Elaborating Transnationally Valid Constitutional Standards*, uspořádaná ve spolupráci s Mezinárodní asociací ústavního práva (IACL). Konference se v panelu věnovaném boji proti korupci a standardům vlády práva zúčastnila rovněž prof. Bílková.

Další významnou událostí bylo slavnostní otevření výstavy věnované činnosti Benátské komise, k němuž došlo dne 4. června 2025 ve Štrasburku. Výstava přibližuje historii, poslání a hlavní přínosy Komise v širším kontextu činnosti Rady Evropy a slouží jako nástroj ke zvýšení povědomí o roli Benátské komise mezi odbornou i laickou veřejností v sídelním městě Rady Evropy. Na akci byla také představena brožurka věnovaná vládě práva s ilustracemi maltské umělkyně Nadine

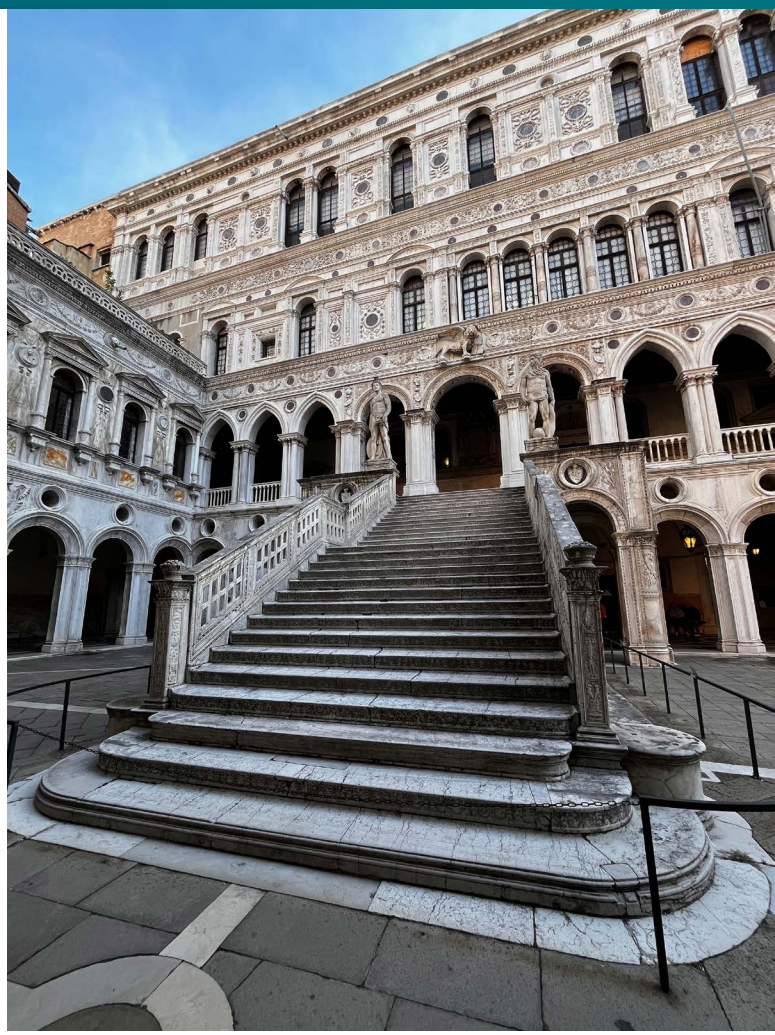

Scala dei Giganti (Schody Gigantů) v Palazza Ducale (Dóžecím paláci) v Benátkách[1]

Theuma, která by brzy měla být k dispozici ve všech jazycích států Rady Evropy, včetně češtiny.

Oficiální oslavy 35. výročí založení Benátské komise pak proběhly v říjnu 2025 v Benátkách. Zúčastnili se jich prezidenti a prezidentky Itálie, Moldávie a Severní Makedonie, bývalý prezident Lotyšska, generální tajemník Rady Evropy, zástupci všech hlavních orgánů Rady Evropy, ředitelka OBSE/ODIHR a další představitelé států i mezinárodních organizací. Oslavy nebyly jen symbolickým připomenutím historie Komise, ale i výrazným potvrzením její role coby klíčového aktéra v evropském ústavním prostoru. Během oslavy byla v Dóžecím paláci otevřena výstava

Od Benátské republiky k Benátské komisi, která má opět přiblížit činnost Benátské komise širší veřejnosti.

První půlrok práce: Březnové a červnové zasedání

V průběhu první poloviny roku se Benátská komise sešla dvakrát – v březnu prezenčně a v červnu netradičně online. Během těchto dvou zasedání bylo přijato či podpořeno celkem dvacet osm stanovisek týkajících se legislativy sedmnácti států, doplněných o jednu obecnější tematickou zprávu. Agenda obou zasedání byla tematicky velmi pestrá, od volebního práva a ústavního soudnictví přes reformy justice až po ochranu menšin, svobodu médií a výklad základních principů vlády práva. Několik stanovisek navíc neslo „českou stopu“, neboť na jejich přípravě se podíleli čeští členové Benátské komise, prof. Bílková a dr. Langášek.

Volby pod tlakem: rušení voleb a novely volebních zákonů

Jedním z nejzajímavějších výstupů březnového zasedání se stalo urgentní stanovisko k rušení volebních výsledků ústavními soudy. Ačkoli je formulováno obecně, impulsem pro jeho přijetí bylo rozhodnutí rumunského Ústavního soudu o zrušení výsledků prezidentských voleb; ostatně o stanovisko požádal právě rumunský Ústavní soud. Stanovisko vymezuje základní mantinely, v nichž se mohou orgány veřejné moci při zásahu do volebního procesu pohybovat. Konstatuje, že zrušení voleb je v demokratickém právním státě možné, avšak pouze jako krajní prostředek (*last resort*), a to výhradně v situacích, kdy zjištěná pochybení mohla zásadně ovlivnit výsledek voleb. Rozlišuje přitom mezi rozhodnutím správního orgánu a soudním rozhodnutím. Pokud volby ruší správní orgán, typicky nejvyšší volební komise, musí její rozhodnutí podléhat soudnímu přezkumu; pokud tak činí soud, včetně ústavního, musí existovat jasný právní základ, rozhodnutí musí být přesvědčivě odůvodněno a přijato bez zbytečného prodlení. Důležitý je i procesní aspekt – ideálně by řízení mělo být zahájeno na návrh, nikoli z iniciativy samotného soudu. Zpráva se záměrně vyhýbá hodnocení rumunského případu, místo toho nastavuje obecný rámec využitelný i do budoucna.

Na volební otázky se zaměřilo rovněž několik stanovisek, která obvykle analyzovala novely volebních zákonů a vyzněla poměrně kriticky. To platí zejména pro stanovisko k novelám volební legislativy týkající se místních voleb přijatých v Gruzii. Stanovisko uvádí, že novely posílily většinové prvky volebního systému a hrozí podkopat principy rovného volebního práva, protože poměrně velká část hlasů reálně propadne. Novely by tak bylo lépe zrušit. Další volební stanovisko se věnovalo rozhodnutí spojit volby do Evropského parlamentu a místní volby, k čemuž došlo v Rumunsku. Stanovisko konstatuje, že samotné spojení není v rozporu s mezinárodními standardy, problematická je však čtyřměsíční „kohabitace“ dosluhujících a nově zvolených místních orgánů, jejíž praktická funkčnost je sporná. Z mimoevropských členů novelizovalo volební legislativu Peru. Novela dává Kongresu větší pravomoci při odvolávání členů volebních orgánů. Stanovisko souhlasí s tím, že členové volebních orgánů mají nést za své jednání odpovědnost, kritizuje ale vágnost přijaté úpravy, která by mohla být snadno zneužita pro politické zásahy do volebního procesu.

Reformy justice: mezi pokrokem a strukturálními riziky

Další významnou část agendy obou zasedání tvořily reformy justice a ústavního soudnictví. Rozdíl mezi jednotlivými zeměmi byl přitom značný. Velmi kritické je stanovisko k legislativě upravující fungování Vysoké rady soudců a žalobců v Bosně a Hercegovině. Komise zde dlouhodobě upozorňuje na systémové problémy tohoto orgánu a ani tentokrát nešetří výtkami. Doporučuje opustit etnické kvóty, rozšířit složení rady o další profesní skupiny a zásadně přepracovat disciplinární režim, který by mohl být zneužíván k tlaku na soudce a žalobce.

Na opačném pólu stojí Kosovo, kde Benátská komise posuzovala několik klíčových zákonů v rámci komplexní justiční reformy. Stanoviska k zákonům o statusu soudců a žalobců, o Soudní radě a o Justiční akademii – na nichž se podílel i dr. Langášek – hodnotí reformní kroky převážně pozitivně. Komise konstatuje, že Kosovo směřuje k vytvoření efektivního a evropským standardům odpovídajícího systému, a navrhuje pouze dílčí úpravy, například zpřesnění podmínek suspendo-

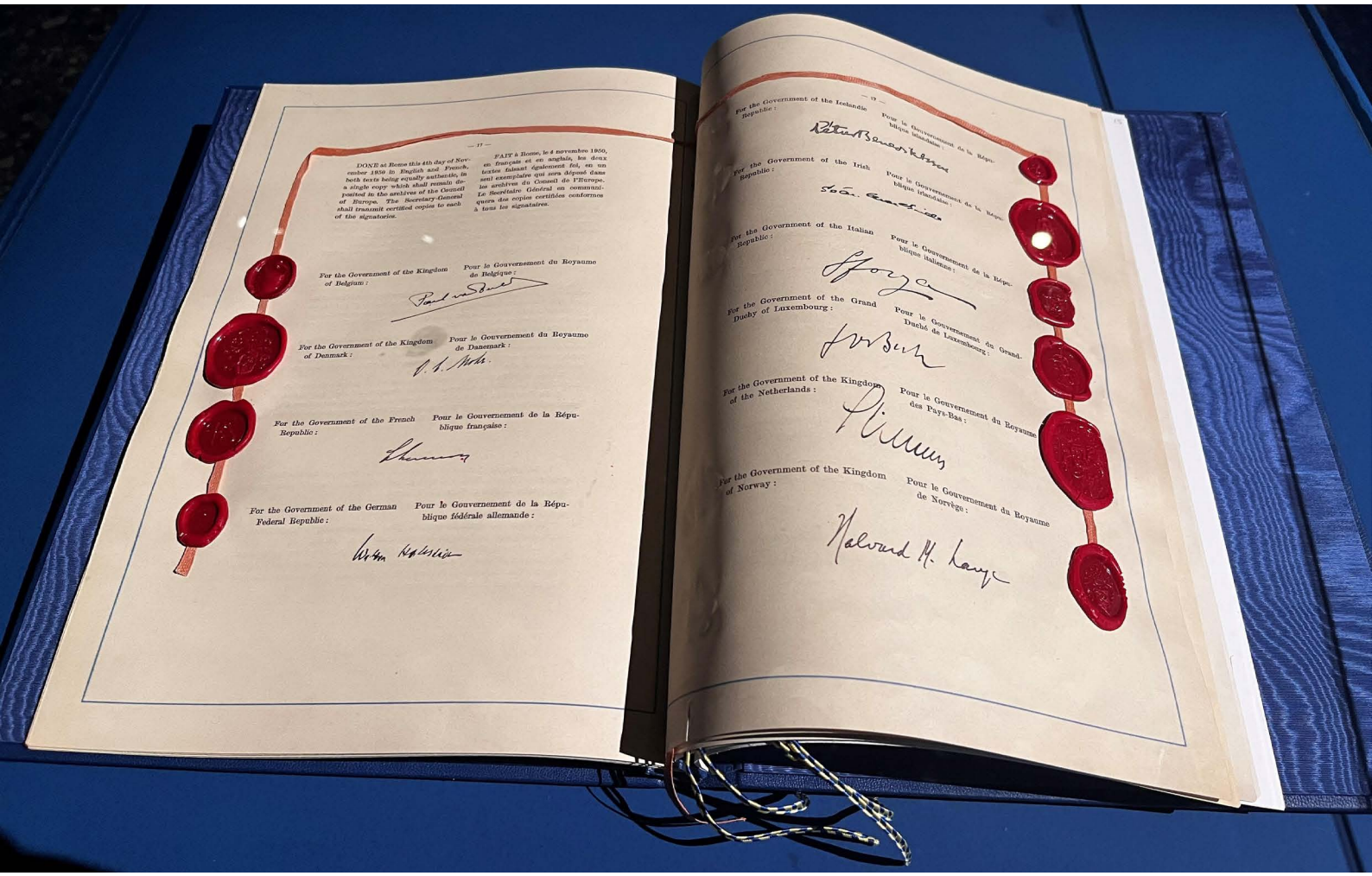

Podpisy na Evropské Úmluvě, k vidění na ústavě v Dóžecím paláci v Benátkách [2]

vání soudců či rozšíření zastoupení nesoudních členů v Soudní radě. Pozitivně byla ze strany Benátské komise hodnocena i iniciativa Moldávie shromáždit právní úpravu týkající se fungování Ústavního soudu do jednoho zákona a zavést individuální ústavní stížnost. Stanovisko obsahuje pouze omezený počet technických doporučení.

Lidská práva, menšiny a vláda práva v širším kontextu

Mezi další zajímavé výstupy patří stanovisko k médiím v Moldávii, dvě *amicus curiae* stanoviska přijatá na žádost ústavních soudů Severní Makedonie a Ukrajiny a stanovisko k vládě práva připravené na žádost Velké Británie. První dva výstupy nesou i českou stopu, neboť na jejich přípravě se podílela prof. Bílková. Moldavské stanovisko analyzuje návrh mediálního legislativního balíčku, jehož cílem je posílit pluralitu médií, transparentnost vlastnictví a nezávislost regulačních orgánů. Stanovisko balíček obecně vítá a pozitivně hodnotí zejména změny v postavení Audiovizuální rady a veřejnoprávní TV/rádia. Zároveň poukazuje na nedostatky, například neurčité definice, riziko politického vlivu při jmenování dozorčích orgánů, nejasnosti ohledně registrace novinářů a nedostatečné záruky soudní ochrany při udělování sankcí.

Severomakedonské *amicus curie* stanovisko se týká užívání menšinových jazyků ve veřejném životě v soudních řízeních. Stanovisko systematicky shrnuje relevantní mezinárodní a evropské standardy a poskytuje soudům vodítko pro jejich aplikaci. Ukrajinské *amicus curie* stanovisko se věnuje náhradní (nevojenské) službě. Komise potvrzuje, že možnost takové služby musí existovat i v době ozbrojeného konfliktu. Náhradní služba nesmí mít punitivní charakter, musí být založena

na jasných a rovných podmínkách a nesmí být nepřiměřeně zatěžující ve srovnání s vojenskou službou. Stanovisko k zásadám vlády práva bylo vypracováno na žádost Ústavního výboru Sněmovny lordů Velké Británie. Komise v něm shrnuje své klíčové standardy v oblasti vlády práva a upozorňuje na nové výzvy, jako je umělá inteligence, sledovací technologie či koncentrace moci v rukou soukromých subjektů, které si vyžadují aktualizaci tzv. kontrolního seznamu právního státu (*Rule of Law Checklist*).

Druhé pololetí: říjnové a prosincové volební zasedání

Druhá polovina roku byla vedle jubilejních oslav 35. výročí založení Benátské komise spojena se dvěma plenárními zasedáními, která se uskutečnila v říjnu a prosinci. Program obou zasedání opět ukázal tematickou šíři agendy Komise – od ústavních změn a ochrany lidských práv přes fungování občanské společnosti a parlamentní kontroly až po otázky soudní nezávislosti, místní samosprávy a vlády práva. Také v této části roku byla patrná výrazná česká stopa, neboť na několika klíčových výstupech se podíleli čeští členové Komise.

Významnou pozornost přitáhla stanoviska k ústavním změnám ve střední Evropě. V případě Maďarska se Komise kriticky vyjádřila k patnáctému dodatku maďarské Ústavy. Za problematické označila zejména ustanovení zakotvující, že člověk může být pouze mužem nebo ženou, pokud by mělo sloužit jako základ pro odmítání právního uznání genderové identity transgender osob. Ještě závažnější výhrady vzbudilo nové pravidlo, podle něhož právo dítěte na ochranu a péči převyšuje všechna ostatní základní práva s výjimkou práva na život. Podle Komise je taková absolutní hierarchie základních práv neslučitelná s evropským pojetím ochrany lidských práv založeným na vyvažování kolidujících hodnot a zájmů. Kritice čelila rovněž nová úprava umožňující suspendování občanství na základě vágně formulovaných důvodů.

Ústavním změnám se věnovalo také urgentní stanovisko k návrhu novely slovenské Ústavy, na jehož přípravě se podílela prof. Veronika Bílková. Komise zde kritizovala především způsob přípravy návrhu, který podle ní neumožnil skutečně smysluplnou odbornou a veřejnou debatu. Obsahově upozornila zejména na vágní ustanovení o „národní identitě“, jež mohou vést k nepředvídatelné aplikaci práva a vyvolávat otázky z hlediska závazků Slovenska vyplývajících z práva Evropské unie a evropské Úmluvy o lidských právech a základních svobodách. Kriticky se Komise postavila také k ústavnímu zakotvení biologicky chápaného pohlaví, naopak přivítala ústavní garanci rovného odměňování mužů a žen.

Slovensko bylo předmětem pozornosti Komise i v souvislosti se zákonem o neziskových organizacích, na jehož posouzení se rovněž podílela prof. Bílková. Komise dospěla k závěru, že nové povinnosti zveřejňovat údaje o dárcích, rozsáhlé kontrolní pravomoci státu a vysoké sankce představují významný zásah do svobody sdružování a práva na soukromí. Kriticky hodnotila rovněž uspěchaný legislativní proces bez dostatečných konzultací s občanskou společností. Pozornost vzbudil závěr stanoviska, podle něhož by mělo být zváženo úplné zrušení zákona, což patří mezi nejostřeji formulovaná doporučení, která Benátská komise ve své praxi přijímá.

Další významná stanoviska se týkala fungování demokratických institucí a soudnictví. V *amicus curiae* stanovisku pro Evropský soud pro lidská práva ve věci Grande Oriente d'Italia proti Itálii se Komise zabývala pravomocemi parlamentních vyšetřovacích komisí. Potvrdila jejich význam jako nástroje parlamentní kontroly, současně však zdůraznila, že ani parlamentní autonomie nemůže ospravedlnit nekontrolovaný výkon donucovacích pravomocí vůči třetím osobám. Soudní přezkum takových opatření nepovažuje za zásah do dělby moci, ale za nezbytnou součást ochrany právního státu.

Významnou část říjnové agendy tvořily také reformy justice na Ukrajině. Ve stanovisku Benátské komise, na němž se podílel dr. Langášek, byly převážně pozitivně hodnoceny návrhy týkající se disciplinární odpovědnosti soudců a systému majetkových a etických deklarací. Komise však současně upozornila na dlouhodobý problém fragmentované reformní strategie a zdůraznila, že disciplinární řízení nesmějí být využívána jako prostředek nátlaku na soudce. Odpovědnost soudce za jeho rozhodovací činnost má být

omezena na případy úmyslu či hrubé nedbalosti a nesmí postihovat právní názory nebo běžné právní omyly.

Prosincové zasedání také přineslo několik významných výstupů v oblasti ochrany lidských práv a vlády práva. Pozornost vzbudilo stanovisko k návrhu lotyšského zákona o vypovězení Istanbulské úmluvy. Komise připustila, že vypovězení úmluvy je z hlediska mezinárodního práva možné, avšak zdůraznila, že takový krok by měl být pečlivě odůvodněn a měl by zohledňovat dopady na ochranu práv jednotlivců. Zvláštní důraz položila na skutečnost, že mezinárodní dohled poskytovaný smluvními mechanismy nelze jednoduše nahradit vnitrostátní právní úpravou, byť by byla obsahově obdobná.

Naopak převážně pozitivně vyznělo následné stanovisko k reformě Ústavního soudu Černé Hory. Komise ocenila, že navrhovaná novela ve značné míře reflektuje její dřívější doporučení a přispívá k řešení sporů o předčasné ukončování mandátů ústavních soudců. Současně však požadovala přesnější formulaci pravidel umožňujících soudcům setrvat ve funkci do jmenování nástupce, aby byla zajištěna právní jistota a nepřerušené fungování soudu.

K nejvýznamnějším obecnějším dokumentům roku patřila aktualizace Rule of Law Checklist (*Updated Rule of Law Checklist*, 2025), základního metodického dokumentu Benátské komise pro hodnocení stavu právního státu. Nová verze reaguje na zkušenosti posledního desetiletí, zejména na případy oslabování soudní nezávislosti, nerespektování soudních rozhodnutí či nové výzvy spojené s digitalizací a umělou inteligencí. Dokument nově zdůrazňuje význam ústavního soudnictví, systému brzd a protivah a věnuje pozornost také otázce obnovy právního státu po období jeho eroze.

Do oblasti soudnictví spadalo rovněž *amicus curiae* stanovisko pro Evropský soud pro lidská práva ve věci Kuijt proti Nizozemsku. Komise zde analyzovala mechanismy zajišťující jednotnost judikatury nejvyšších soudů a dospěla k závěru, že účast soudců mimo rozhodující senát na poradě může být za určitých okolností přípustná, pokud je jejich role čistě konzultativní, nenarušuje nezávislost rozhodujícího senátu a účastníci řízení jsou o takovém postupu řádně informováni.

Významný obecný přesah měla také zpráva o postavení Evropské charty místní samosprávy ve vnitrostátních právních řádech členských států Rady Evropy, na jejíž přípravě se podílel dr. Langášek. Zpráva potvrzuje, že Charta představuje základní evropský standard ochrany místní demokracie, současně však ukazuje značnou rozmanitost způsobů jejího uplatňování v jednotlivých státech. Za klíčový závěr považuje skutečnost, že otázka přímé použitelnosti Charty závisí na vnitrostátním právu jednotlivých států, nikoli na právu mezinárodním (a tedy ani na Chartě samotné).

Rok 2025 uzavřelo prosincové volební zasedání, na němž proběhly pravidelné volby do vedení Benátské komise na další dvouleté období. Prezidentkou Komise byla zvolena bývalá předsedkyně Ústavního soudu Itálie Marta Cartabia, místopředsedy se stali Renata Deskoska (Severní Makedonie), Eirik Holmøyvik (Norsko) a Timothy Otty (Spojené království). Do předsednictva byli dále zvoleni Nicos Alivizatos (Řecko), Nadia Bernoussi (Maroko), Regina Kiener (Švýcarsko) a Martin Kuijer (Nizozemsko). Volby zároveň znamenaly ukončení funkčního období dosavadní prezidentky Claire Bazy-Malaurie, bývalé soudkyně francouzské Ústavní rady (ve funkci prezidentky Benátské komise od roku 2021), a části dosavadního vedení Komise, včetně české členky Veroniky Bílkové, která v uplynulém období již podruhé zastávala funkci místopředsedkyně Benátské komise.

Fotografie

[1] 35 let Benátské komise. Zdroj: vlastní archiv Tomáše Langáška.

[2] Podpisy na Evropské Úmluvě. Zdroj: vlastní archiv Tomáše Langáška.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Nikola Burdová a Klára Popelková

Právní odpovědnost za historické křivdy: Rezoluce OSN o transatlantickém otroctví

Alžběta Frommerová

Rezoluce Valného shromáždění OSN z března 2026 představuje obnovené úsilí o uznání transatlantického obchodu s otroky za nejzávažnější zločin proti lidskosti. Článek připomíná historii transatlantického otroctví, poukazuje na moderní formy otroctví a závěrem shrnuje geopolitický rozpor v postoji k uznávání historických křivd.

Hlasování o rezoluci poukázalo na přetrvávající rozpor [1]

Historické kořeny transatlantického otroctví

Transatlantický obchod s otroky trval více než čtyři století. Po tuto dobu bylo více než 12 milionů Afričanů násilně vytrženo ze svých domovů a transportováno přes Atlantický oceán, aby pracovalo v brutálních podmínkách v Severní i Jižní Americe.

Lidé byli často zajati během války nebo cílených nájezdů, které byly stále silněji podněcovány evropskou poptávkou. Zajatci byli poté nuceni k dlouhým pochodům k pobřeží, spoutáni řetězy, vyčerpaní a odtržení od svých komunit. Po příchodu byli týdny nebo měsíce drženi v přeplněných pobřežních pevnostech, kde panovaly nelidské podmínky, nemoci a neustálé násilí. Následně byli kánoemi přepravováni na otrokářské lodě, což byl okamžik, který mnozí prožívali v extrémním strachu, a někteří raději zvolili smrt skokem do vln, než aby čelili tomuto osudu.

Během plavby přes Atlantik byli spoutaní zajatci těsně namačkáni pod palubou v minimálním prostoru, se špatným jídlem a minimální lékařskou péčí. Posádky otrokářských lodí na širém moři operovaly v izolaci, kdy absolutní bezprávnost zotročených lidí vytvářela podmínky pro páchání násilí: znásilnění, mučení, bití, trápení hladem, a dokonce i vraždy, bylo běžnou normou.

Tento teror byl doprovázen hlubokým psychologickým traumatem a dezinformacemi. Mezi domorodými obyvateli západní a střední Afriky se například šířily zvěsti, že se na nich Evropané dopouštějí kanibalismu. Teprve na sklonku éry obchodu s otroky se některé případy extrémní brutality dostaly do povědomí veřejnosti a podnítily debatu o zákazu otroctví v Británii i mimo ni. Tyto případy však představovaly jen zlomek násilí, kterému byly miliony lidí vystaveny.

Zločin otroctví podle mezinárodního práva

Zločin otroctví spočívá v uplatňování moci odpovídající vlastnictví nad osobou. Podle Římského

statutu má Mezinárodní trestní soud jurisdikci nad dvěma formami otroctví. Konkrétně jde o zotročování, jako zločin proti lidskosti, a sexuální otroctví, které může naplňovat skutkovou podstatu zločinu proti lidskosti i válečného zločinu.

Současné formy otroctví mohou zahrnovat obchodování s lidmi, nucenou práci, nucené sňatky či využívání dětských vojáků. Otroctví se také často prolíná s genderově podmíněnými zločiny a zločiny souvisejícími s dětmi. Úřad žalobce Mezinárodního trestního soudu vypracoval politiku za účelem posílení odpovědnosti za takové zločiny. Cílem politiky je zefektivnit vyšetřování a stíhání těchto zločinů. Podporuje také spolupráci se státy a dalšími aktéry při potírání beztrestnosti a zajišťování spravedlnosti pro oběti.

Přijetí rezoluce aneb Sever proti Jihu

Úsilí o přijetí rezoluce na půdě OSN vedla Ghana ve snaze zajistit širší politické uznání historie translatického obchodu s otroky a jeho důsledků. Rezoluci podpořilo 123 států, zatímco Argentina, Izrael a Spojené státy americké hlasovaly proti. Hlasování se zdrželo 52 zemí, včetně Spojeného království, České republiky a dalších členských států EU.

Americká delegace odůvodnila svůj odmítavý postoj argumentem, že rezoluce klade nepřiměřený důraz na odpovědnost západních států a že výzvy k odškodnění se rovnají pokusu o přerozdělení moderních zdrojů lidem a národům, kteří jsou s historickými oběťmi jen vzdáleně příbuzní. Kromě toho USA ostře vystoupily proti jakýmkoli pokusům vytvářet mezi zločiny proti lidskosti hierarchii, což považují za právně nesprávné a dehonestující vůči obětem jiných historických zločinů. Rezoluci navíc považují za právně problematickou a politicky motivovanou.

Zdržení se hlasování ze strany členských států EU odráží dlouhodobou debatu o právní odpovědnosti za historické křivdy. Tyto státy sice uznaly tragédii obchodu s otroky, ale zpochybnily právní základ pro reparace s argumentem, že mnoho zločinů z koloniální éry předchází modernímu mezinárodnímu právu. Rezoluce se tak podle EU pokouší o nepřípustnou retroaktivní aplikaci moderních právních pravidel na minulost. Stejně jako USA, i EU striktně odmítla používání superlativů, tzn. označení obchodu s otroky za „nejzávažnější“ zločin proti lidskosti.

Hlasování o rezoluci tak opět poukázalo na přetrvávající geopolitický rozpor. Zatímco státy globálního Jihu volají po nápravě a vyvození odpovědnosti, státy globálního Severu se k formálním závazkům staví zdrženlivě, a to i navzdory rostoucímu celosvětovému tlaku na přijetí reparačních opatření.

Zdroje

Barcia, M. (2021). White Cannibalism in the Illegal Slave Trade: The Peculiar Case of the Portuguese Schooner Arrogante in 1837. *New West Indian Guide / Nieuwe West-Indische Gids, 96(1-2), 1-28*. Získáno z: https://doi.org/10.1163/22134360-bja10002.

Delegation of the European Union to the United Nations in New York (2026, březen 25). EU Explanation of Vote – UN General Assembly: Action on A/80/L.48 – Declaration of the Trafficking of Enslaved Africans and Racialized Chattel Enslavement of Africans as the Gravest Crime Against Humanity. Získáno z: https://www.eeas.europa.eu/delegations/un-new-york/eu-explanation-vote-%E2%80%93-un-general-assembly-action-a80l48-declaration-trafficking-enslaved-africans_en?s=63.

International Criminal Court. Questions and Answers: The ICC Office of the Prosecutor's Policy on Slavery Crimes. Získáno z: https://www.icc-cpi.int/about/otp/questions-and-answers-the-icc-office-of-the-prosecutors-policy-on-slavery-crimes.

Radiožurnál. (2023, srpen 11). Otrokářské lodě odvezly z Afriky přes 20 milionů lidí, pět milionů z Angoly. Dnes je tam muzeum v domě otrokáře. Získáno z: https://radiozurnal.rozhlas.cz/otrokarske-lode-odvezly-z-afriky-pres-20-milionu-lidi-pet-milionu-z-angoly-dnes-9048203.

The Guardian. (2026, březen 25). UN votes to describe slave trade as 'gravest crime against humanity.' Získáno z: https://www.theguardian.com/news/2026/mar/25/un-votes-slave-trade-gravest-crime-against-humanity-reparatory-justice.

Teffera, Almaz a Broa Nelson. (2026, březen 30). Landmark UN Resolution on the Slave Trade. Získáno z: https://www.hrw.org/news/2026/03/30/landmark-un-resolution-on-the-slave-trade.

The National Archive. The transatlantic slave trade. Získáno z: https://www.nationalarchives.gov.uk/explore-the-collection/explore-by-time-period/georgians/transatlantic-slave-trade/.

Understanding Slavery Initiative. Atlantic Crossing. Získáno z: https://understandingslavery.com/themes/atlantic-crossing/.

United States Mission to the United Nations. (2026, březen 25). Explanation of Vote for UNGA Resolution. Získáno z: https://usun.usmission.gov/explanation-of-vote-for-unga-resolution/.

UN News. (2026, březen 25). UN resolution urges reparations for slavery's 'historical wrongs'. Získáno z: https://news.un.org/en/story/2026/03/1167199.

Fotografie

[1] Hlasování o rezoluci poukázalo na přetrvávající rozpor. Valné shromáždění Organizace spojených národů, autor: Michaela Luzio Stenzel. Upraveno: oříznutí.

Čtyři roky války na Ukrajině a cesta ke Zvláštnímu tribunálu

Karolína Nešpůrková

V únoru uplynuly čtyři roky od začátku ruské agrese na Ukrajině. Mezinárodní trestní soud a Nezávislá vyšetřovací mezinárodní komise pro Ukrajinu provádí rozsáhlou investigaci spáchaných mezinárodních zločinů a porušování lidských práv, mezi které patří například nucené deportace dětí. Kvůli mezerám v jurisdikci Mezinárodního trestního soudu pak byl v červnu 2025 založen Zvláštní tribunál pro zločin agrese proti Ukrajině. Které zločiny bude mít příležitost řešit a kdy začne fungovat?

Mezery v jurisdikci Mezinárodního trestního soudu

Ukrajina sice podepsala Římský statut již v roce 2000, ale kvůli ústavním překážkám a odkladům jej ratifikovala až v roce 2025. Do té doby podléhalo dění na jejím území jurisdikci Mezinárodního trestního soudu (MTS) pouze na základě dvou ad hoc prohlášení z dob Euromajdanu a anexe Krymu v roce 2014. Právě tato prohlášení umožnila žalobci MTS zahájit vyšetřování válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidy spáchaných během ruské invaze.

Z vyšetřování je však zcela vyloučen zločin agrese, což odhaluje zásadní mezeru v jurisdikci MTS. Podle tzv. Kampalských dodatků totiž soud může agresi stíhat pouze tehdy, pokud jsou smluvními stranami statutu a dodatku jak napadený stát, tak agresor. Jelikož Rusko pod jurisdikci MTS nespadá, vyšetřování tohoto zločinu v Haagu nepřipadá v úvahu. Tuto jurisdikční mezeru má překonat právě Zvláštní tribunál pro zločin agrese na Ukrajině, který bude fungovat jako komplementární orgán k MTS (více viz Bulletin duben 2022, str. 11).

Zvláštní tribunál vzniká pod záštitou Rady Evropy [1]

Zvláštní tribunál pro zločin agrese proti Ukrajině

Smlouva zakládající Zvláštní tribunál pro zločin agrese proti Ukrajině (Tribunál) byla uzavřena v červnu 2025 ve Štrasburku. Podepsali ji Ukrajina a Rada Evropy. V této fázi je důležité ukázat finanční a politickou podporu od členských států Rady Evropy skrz přistoupení k Dílčí rozšířené dohodě (Dohoda) [1]. Aby Dohoda začala platit a státy mohly začít na Tribunálu spolupracovat, je podle pravidel potřeba, aby k ní přistoupilo 16 členů Rady Evropy. Speciálně v tomto případě se však hovoří o minimálním počtu 25-30 států, aby byla prokázána legitimita Tribunálu. Jako první se k Dohodě připojilo již v únoru Estonsko. Ke konci dubna vyjádřilo svůj záměr připojit se k Dohodě dalších 19 států.

Ukrajina navrhuje, aby byl Tribunál implementován ve třech fázích. Ve fázi 0 bude pokrokový tým vyvíjet institucionální architekturu, interní pravidla a procedury. Na základě pravidel vytvořených ve fázi 0, se pak ve fázi 1 zřídí kostra Tribunálu bude personálně obsazován a stanoví se priority žalobců. Potrvá několik let, než se Tribunál dostane do fáze 2, kdy bude plně funkční.

Zřízení Tribunálu čelí výzvám v podobě vysokých nákladů na bezpečnost a infrastrukturu, i potřeby rychlého zahájení činnosti. Robustní ochrana dat, svědků a samotné fungování Tribunálu vyžaduje značné finanční prostředky, což vede státy k opa-

trnosti při přijímání Dohody. Pro zachování kredibility a zamezení politických obstrukcí je však nezbytné zajistit trvalou mezinárodní podporu a udržitelný přísun finančních prostředků.

Ruské zločiny — deportace dětí, vykonstruované procesy a sexuální násilí

Vyšetřování a mapování porušování lidských práv, mezinárodního humanitárního práva a souvisejících zločinů, které jsou páchány během ruské agrese na Ukrajině, se věnuje Nezávislá vyšetřovací mezinárodní komise OSN pro Ukrajinu (Komise), která byla v roce 2022 zřízena Radou OSN pro lidská práva. Mezi její povinnosti patří sepisování zpráv, které shrnují aktuální lidskoprávní situaci na Ukrajině. Ty pak prezentuje na Valném shromáždění OSN a Radě OSN pro lidská práva. Poslední zpráva Komise odhalila protiprávní praktiky ze strany Ruska, ale i Ukrajiny.

V posledních čtyřech letech Rusko systematicky deportuje ukrajinské děti z okupovaných oblastí. Odhaduje se, že takto bylo odvlečeno kolem 20 000 dětí. Jen 2000 z nich se dostaly zpátky na Ukrajinu. K jejich deportaci dochází různými způsoby, například pod záminkou rekreačních „táborů“ na Krymu nebo posíláním do moskevské oblasti „ze zdravotních důvodů“. Děti jsou pak často umisťovány do institucionální péče nebo do ruských rodin. Tyto činy lze podle některých expertů vzhledem k jejich systematičnosti kvalifikovat jako zločiny proti lidskosti a s ohledem na množství dětí a následky činu i jako genocidu.

Komise vyšetřovala také průběh soudních řízení v Ruské federaci a v okupovaných oblastech. Civilisté a váleční zajatci jsou odsuzováni za terorismus nebo špionáže bez dodržení záruk spravedlivého procesu. Důkazy jsou systematicky vynucované mučením, není dodržován princip zákazu retroaktivity, presumpce neviny ani právo na obhajobu. Soudy byly Komisí označeny za vykonstruované, s předem určenými rozsudky. Jedná se o vážné porušení mezinárodního humanitárního práva, což představuje válečný zločin.

Komise také dlouhodobě zaznamenává případy sexuálního a genderově podmíněného násilí v okupovaných oblastech, kde je toto násilí zneužíváno jako nástroj nadvlády a mučení. Oběťmi jsou ženy i muži různého věku, přičemž ruské

Ukrajina na 7 let odmítla jurisdikci MTS nad válečnými zločiny spáchanými Ukrajinci [2]

orgány tyto činy nevyšetřují a často je i kryjí. Násilí vede k trvalým fyzickým zraněním, hlubokým psychickým traumatům a rozpadu rodinných vazeb. Oběti kvůli stigmatu a ztrátě pocitu bezpečí často nuceně opouštějí své domovy. Systematická povaha těchto zločinů v kombinaci s beztrestností pachatelů ukazuje na závažnost humanitární krize, která vyžaduje pozornost mezinárodního společenství.

Pochybení Ukrajiny a otázka její imunity

Komise rovněž poukazuje na porušování lidských práv ze strany ukrajinských orgánů vůči osobám, které byly nařknuty z kolaborace. Byly zdokumentovány případy mučení, špatného zacházení a nucených zmizení. Problémovou se ukázala být i samotná definice zločinu kolaborace, jelikož pod tento trestný čin mohou spadat i aktivity,

které národní bezpečnost neohrožují. Neziskové organizace například upozornily na případ, kdy byla z kolaborace obviněna osoba, která vykonávala pouze funkci ostrahy pro sídlo bezpečnostních složek v okupované oblasti. Tato činnost je přitom z hlediska ohrožení státu banální.

Ukrajina podle Komise porušila lidská práva také při mobilizaci, když byli někteří muži zadrženi a převezeni do rekrutačních středisek, kde byli drženi v detenci bez přístupu ke svým telefonům a bez možnosti kontaktovat své právníky, rodiny či zaměstnavatele. Lékařské komise, které rozhodují o způsobilosti ke službě v několika případech záměrně podcenily lékařské diagnózy, které bránily mužům ve službě, což zapříčinilo zhoršení jejich zdravotního stavu.

Zatím MTS vydal zatykače jen na ruské občany (viz Bulletin duben 2023, str. 8-11). Vzhledem k charakteru této války a také politice žalobců MTS vyšetřovat jen ty nejzávažnější zločiny, není pravděpodobné, že bude vydán zatykač na občany Ukrajiny. Kdyby však měl MTS podezření na spáchání mezinárodních zločinů ze strany Ukrajiny, možná by nemohl zločiny vyšetřovat.

Důvodem je prohlášení podle čl. 124 Římského statutu, které Ukrajina učinila v rámci jeho ratifikace. To deklaruje, že Ukrajina neakceptuje jurisdikci MTS nad válečnými zločiny po dobu 7 let od ratifikace Římského statutu v případech, kdy byl zločin domněle spáchán jejími občany (blíže viz tento článek na webu Centra). Jelikož Ukrajina předtím již dvakrát přijala jurisdikci MTS prohlášením, je tento krok poměrně kontroverzní a platnost prohlášení bude jistě klíčové téma v Přípravném senátu MTS.

Poznámka

[1] Dílčí rozšířené dohody nejsou mezinárodní smlouvy, ale představují zvláštní formu spolupráce mezi některými členskými státy Rady Evropy, v níž se signatářské státy zavazují k účasti na konkrétním společném projektu.

Zdroje

Coalition for the International Criminal Court. (2024). Ukraine. Získáno z https://www.coalitionfortheicc.org/country/ukraine.

Council of Europe. (2026). Special Tribunal for the crime of aggression against Ukraine - Frequently Asked Questions. Získáno z https://www.coe.int/en/web/portal/special-tribunal-for-the-crime-of-aggression-against-ukraine-frequently-asked-questions.

Ellis, M., Mudra, I. & Korynevych, A. (2026, únor). From Commitment to Action: The Next Steps in Holding Russia's Leaders Accountable for the Crime of Aggression Against Ukraine. *Just Security*. Získáno z https://www.justsecurity.org/131731/russia-leaders-accountable-crimes-aggression-ukraine/.

Europe's Human Rights Watchdog. www.europewatchdog.info. Získáno z https://www.europewatchdog.info/en/partial-agreements/.

Human Rights Council. (2026). Report of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (report číslo A/HRC/55/66). Získáno z https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/a-hrc-61-61-auv.pdf.

Tochytskyi: Ukrajina očekává, že se k dohodě o zvláštním tribunálu brzy připojí další země (2026, duben 23). *České noviny*. Získáno z https://www.ceskenoviny.cz/ukrinform/cesky/zprava.php?id=1411456.

Schabas, W. (2025). Ukraine and Article 124 Rome Statute—a Jurisdictional Dilemma Through the Lens of Selectivity. *International Criminal Law Review, 25 (6), 1040–1070*. Získáno z https://brill.com/view/journals/icla/25/6/article-p1040_003.xml.

Ukraine becomes the 125th State Party to the ICC Rome Statute (2025, leden 22). Coalition for the International Criminal Court. Získáno z https://www.coalitionfortheicc.org/ukraine-becomes-125th-ICC-state-party.

United Nations Ukraine. (2024, říjen). *Ukraine: Torture by Russian authorities amounts to crimes against humanity, says UN Commission* [tisková zpráva]. Získáno z https://ukraine.un.org/en/282373-ukraine-torture-russian-authorities-amounts-crimes-against-humanity-says-un-commission.

Zubova, A. (2026, únor). Ukraine: Four Years of Systemic Deportation of Children. Justice Info. Získáno z https://www.justiceinfo.net/en/155668-ukraine-four-years-systemic-deportation-children.html?mc_cid=3a90439d7d&mc_eid=66d3621954.

Fotografie

[1] Zvláštní tribunál vzniká pod záštitou Rady Evropy. Budova Rady Evropy, autor: Aneta Cermanová, 18. 12. 2024.

[2] Ukrajina na 7 let odmítla jurisdikci MTS nad válečnými zločiny spáchanými Ukrajinci. ICC Prosecutor Karim Asad Ahmad Khan QC sworn in today at the seat of the International Criminal Court, zdroj: ICC-CPI.

Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost

Lucie Bartáková

Pařížský soud uznal cementárnu Lafarge vinnou z financování terorismu v Sýrii

Pařížský trestní soud vynesl očekávaný rozsudek nad společností Lafarge, kterou shledal vinnou z financování džihádistických skupin v Sýrii. Nadnárodní koncern byl souzen za trestné činy spáchané prostřednictvím aktivit své dceřiné společnosti. Jde o historicky první případ, kdy korporace ve Francii čelila žalobě za financování terorismu. O případu jsme psali například v Bulletinu, listopad 2022, str. 17.

Soud shledal společnost i její bývalé vedení vinnými z toho, že v letech 2013–2014 vědomě převáděli miliony eur organizacím jako Islámský stát a Fronta an-Nusrá s cílem zajistit provoz svého závodu v syrské Jalabiyi. Vedle finančních sankcí pro samotnou korporaci vynesl soud také tresty odnětí svobody pro bývalé vedoucí pracovníky, kteří za tato rozhodnutí nesli přímou odpovědnost.

Rozhodnutí navazuje na případ z roku 2022, kdy společnost čelila stejnému obvinění v USA. Tamní vyšetřování skončilo uzavřením dohody o vině a trestu a zaplacením rekordní pokuty.

Financování terorismu však není jediným obviněním, kterému společnost Lafarge v souvislosti s vyšetřováním v Sýrii čelí. Poprvé v historii francouzského soudnictví byla společnost obviněna ze spoluúčasti na zločinech proti lidskosti. Toto řízení bylo v roce 2023 vyčleněno do samostatného procesu a vyšetřování stále probíhá.

Edmond Beina s požadavkem na proces v Haagu neuspěl

Odvolací senát Mezinárodního trestního soudu (MTS) pravomocně potvrdil rozhodnutí přípravného senátu o nepřípustnosti trestního stíhání

Za fasádou průmyslové výroby se skrývaly miliony eur pro teroristické skupiny [1]

Edmonda Beiny. Ten byl obviněn z válečných zločinů a zločinů proti lidskosti spáchaných na území Středoafrické republiky (SAR). Přípravný senát již v září 2025 rozhodl, že SAR skrze svůj hybridní Speciální trestní soud (SCC) projevila ochotu i schopnost Beinův případ vyšetřit a stíhat. Beina se však proti tomuto závěru odvolal. V odvolání uplatnil tři hlavní okruhy argumentů, kterými se snažil stíhání před vnitrostátními orgány odvrátit.

Prvním bodem byla otázka včasnosti námitky. Beina tvrdil, že SAR nepodala svou námitku nepřípustnosti stíhání „při nejbližší příležitosti“, čímž mělo dojít k procesnímu pochybení. Druhým argumentem bylo zpochybnění existence konkrétního případu. Obviněný tvrdil, že vnitrostátní vyšetřování v Bangui není dostatečně

aktivní a netýká se stejného skutkového základu, o jakém uvažoval žalobce MTS. V neposlední řadě Beina zpochybňoval nezávislost a nestrannost justice v SAR a uvedl, že mu vnitrostátní řízení nemůže zajistit spravedlivý proces.

Odvolací senát však všechny body Beinova odvolání zamítl a ztotožnil se se závěrem přípravného senátu, že neexistují důkazy o neochotě či neschopnosti SAR vést spravedlivý proces. Senát konstatoval, že SAR splňuje standardy pro vedení nezávislého procesu a že její kroky jsou dostatečně konkrétní a věcně se shodují s obviněními vznesenými na mezinárodní úrovni.

Toto rozhodnutí je potvrzením toho, že princip komplementarity není právem obviněného na výběr, kde proběhne jeho soudní řízení, ale objektivním pravidlem pro dělbu jurisdikce mezi státy a MTS. Případ Beina tak zůstává v jurisdikci SCC, čímž MTS znovu potvrdil svou roli subsidiárního orgánu, který nastupuje až v momentě skutečného selhání národních justičních systémů.

Rozsudek nad kosovskými veliteli ve stínu ovlivňování svědků

Soudní proces s bývalým kosovským prezidentem Hashimem Thaçim a dalšími třemi veliteli Kosovské osvobozenecké armády dospěl před Kosovskými specializovanými senáty[1] do závěrečné fáze. Obžaloba navrhla pro všechny čtyři obviněné tresty odnětí svobody v délce 45 let za válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. Rozsudek by mohl padnout již v průběhu května.

Souběžně s očekávaným rozsudkem se pozornost stáčí k samostatně zahájené vedlejší procesní větvi případu týkající se maření spravedlnosti a ovlivňování svědků. Incidenty spojené s nátlakem na účastníky řízení zůstávají pro senáty v Haagu vážným problémem, který provází proces s Thaçim od samého počátku.

Podle obžaloby měl Thaçi mezi dubnem a listopadem 2023 během svých návštěv ve vazbě předávat ostatním obviněným důvěrné informace o svědcích a instruovat je k jejich ovlivňování.

Podle obžaloby se nejedná o náhodná pochybení, ale o koordinovanou snahu ovlivnit výpovědi svědků ve prospěch Thaçiho obhajoby. Kvůli tomu nyní velitelé velitelé Kosovské osvobozenecké armády Smakaj, Kilaj a Fazliu čelí obvinění z maření pravomoci úřední osoby a pohrdání soudem. Z pohrdání soudem je viněn i Kuçi, přičemž samotný Thaçi čelí navíc obvinění z porušení mlčenlivosti řízení.

Poznámka

[1] Kosovské specializované senáty jsou dočasný soudní orgán, skládající se ze čtyř specializovaných senátů, sídlící v Haagu. V Haagu sídlí především z důvodu ochrany svědků a zajištění nezávislosti a nestrannosti řízení. Senáty byly zřízeny za účelem stíhání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a dalších trestných činů souvisejících s konfliktem v Kosovu v letech 1998–2000.

Zdroje

ECCHR. Lafarge in Syria: Accusations of complicity in grave human rights violations [online]. [cit. 2026-04-13]. Dostupné z: https://www.ecchr.eu/en/case/lafarge-in-syria-accusations-of-complicity-in-grave-human-rights-violations/.

KARSU, Özge. ICC Appeals Chamber Confirms Inadmissibility in Beina Case. *ASIL: International Law In Brief* [online]. 14. srpna 2012 [cit. 2026-04-12]. Dostupné z: https://www.asil.org/ILIB/icc-appeals-chamber-confirms-inadmissibility-beina-case.

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS. *Hashim Thaçi et al. (KSC-BC-2020/06)* [online]. Hague: Kosovo Specialist Chambers [cit. 2026-04-12]. Dostupné z: https://www.scp-ks.org/en/cases/hashim-thaci-et-al.

Fotografie

[1] Za fasádou průmyslové výroby se skrývaly miliony eur pro teroristické skupiny. Pařížský soud vynesl rozsudek nad společností Lafarge (Ilustrační snímek), autor: Lucie Bartáková, 1. 5. 2026, zdroj: vlastní archiv autora.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: Tomáš Opat a Eliška Andrš

Vydal SDEU přelomový rozsudek ohledně práv trans lidí?

Adéla Krejčířová

SDEU v řízení o předběžné otázce podané Bulharskem rozhodl, že není v souladu s unijním právem neumožnit změnu údajů v matrice, které se týkají genderu občana EU, jenž využil práva se svobodně pohybovat a pobývat v jiném členském státě.

Čeho se řízení týkalo?

Trans žena K. M. H., která se narodila v Bulharsku, je v matrice zapsána jako osoba mužského pohlaví. V současnosti žije v Itálii, kde tvoří stabilní rodinný vztah s italským občanem. V roce 2014 v Itálii po návštěvě psychologa, který shledal, že trpí genderovou dysforií, zahájila hormonální terapii v rámci tranzice. V roce 2017 podala návrh bulharskému okresnímu soudu, aby ji prohlásil za osobu ženského pohlaví a změnil tak i její rodný list. Tento návrh byl zamítnut, jelikož bulharské právní předpisy nedovolují změnu pohlaví na základě psychologických důvodů. Změna pohlaví v Bulharsku je možná pouze v případě, kdy osoba podstoupí chirurgickou změnu pohlaví.

Případ se dostal až k Nejvyššímu kasačnímu soudu v Bulharsku, který měl pochybnosti o výkladu unijních předpisů, a proto řízení přerušil a položil Soudnímu dvoru Evropské unie (SDEU) předběžné otázky.

Jaké byly předběžné otázky?

Bulharský Nejvyšší kasační soud se zeptal SDEU na následující čtyři otázky:

1. Zda zásada rovnosti občanů Unie a volného pohybu znemožňuje členskému státu přijmout takovou právní úpravu, která vylučuje jakoukoliv možnost změny pohlaví, jména a identifikačního čísla.

SDEU vydal rozsudek týkající se práv trans lidí [1]

2. Zda zásada rovnosti občanů Unie a volného pohybu, zákaz diskriminace a zásada účinné právní ochrany brání vnitrostátní judikatuře, aby na území členského státu neumožňovala provést v dokladech o osobním stavu žadatele, jenž je transgender, změnu pohlaví, jména a identifikačního čísla. Tím by vznikl stav, kdy se žadatel staví do situace, v níž by se nenacházel v jiném členském státě, ve kterém judikatura říká opak, než ve státě kde žije.

3. Zda platí povinnost členských států uznat osobní stav po změně pohlaví jednotlivce, který byl konstatovaný v jiném členském státě a zapsat tuto změnu i do evidence v Bulharsku.

4. Zda je s ohledem na právo na spravedlivý proces přípustné přijmout závazný výklad Ústavy v nálezu Ústavního soudu, podle něhož je pojem pohlaví chápán pouze v biologickém smyslu, zda je tento výklad slučitelný s unijním právem a je překážkou zápisu změny pohlaví.

Jak na ně odpověděl SDEU?

První, druhou a čtvrtou otázku prohlásil soud za přípustné. Jelikož výklad čl. 21 Smlouvy o fungování Evropské Unie (SFEU), díky kterému má každý občan EU právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, je nezbytný pro rozhodnutí sporu. Naopak třetí otázku zhodnotil jako nepřípustnou, neboť nesouvisí se sporem v původním řízení, protože nedošlo k uznání změny pohlaví v jiném členském státě.

Odpověď na první a druhou otázku

K. M. H. využila práva svobodně se pohybovat a pobývat v členském státě, z kterého nepochází podle čl. 21 SFEU. Proto se může dovolávat práv, jež jí tento článek přiznává.

K. M. H. se musí vypořádat s rozpory mezi údaji uvedenými v jejím průkazu totožnosti a její genderovou identitou. Tyto rozpory jí způsobují problémy pokaždé, kdy musí prokázat totožnost na letišti, v hotelech nebo na hranicích. Kvůli tomu musí vyvracet pochybnosti ohledně své totožnosti, pravosti dokladu a pravdivosti údajů v něm. Tím dochází k omezení jejího práva na svobodu pohybu dle čl. 21 SFEU. Z judikatury SDEU vyplývá, že omezení svobody pohybu osob, ke kterému dochází v tomto případě, může být důvodné pouze, pokud se zakládá na objektivních hlediscích obecného zájmu a je přiměřené cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem (rozsudek ze dne 25. listopadu 2025, Wojewoda Mazowiecki, C-713/23, bod 55).

SDEU dále argumentoval také judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (ESLP). Dle judikatury ESLP z čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (EÚLP) vyplývá státům povinnost stanovit jasný a předvídatelný postup pro právní uznání genderové identity umožňující změnu identity a osobních údajů rychle, transparentně a přístupným způsobem (rozsudek ze dne 4. října 2024, Mirin, C-4/23, bod 66). Bulharská právní úprava proto není slučitelná s čl. 8 EÚLP.

Dle judikatury SDEU diskriminace z důvodu rozdílu mezi biologickým pohlavím a genderovou identitou je v rozporu s respektováním důstojnosti a svobody. Na tuto svobodu má transgender osoba nárok a SDEU ji má chránit. Proto SDEU odpověděl na první a druhou předběžnou otázku tak, že unijní právo [1] brání členským státům přijmout takovou právní úpravu, která by neumožňovala změnu údajů v matrikách, týkajících se genderu státního příslušníka tohoto členského státu, jenž využil práva svobodně se pohybovat a pobývat v jiném členském státu.

Odpověď na čtvrtou otázku

Dle judikatury SDEU musí vnitrostátní soudy odmítnout výklad soudu vyššího stupně, pokud podle SDEU tento výklad není v souladu s unijním právem. Součástí požadavku konformního výkladu je povinnost vnitrostátních soudů případně změnit ustálenou judikaturu, pokud vychází z výkladu vnitrostátního práva, který je v rozporu s unijním právem. Proto SDEU dospěl k závěru, že unijní právo musí být vykládáno tak, že brání, aby byl soud členského státu vázán výkladem Ústavního soudu členského státu, který může představovat právní překážku pro změnu zápisu v matrice.

Dopad rozsudku

Rozsudek SDEU může mít zásadní dopad na práva trans lidí. Zejména v členských státech, kde je právní změna pohlaví omezená nebo nedostupná. Pokud se vnitrostátní soudy setkají s podobným případem, budou ho musel rozhodnout v souladu s unijními předpisy a judikaturou SDEU, což může ovlivnit, jak budou členské státy uplatňovat své právní předpisy týkající se osobního stavu.

Poznámka

[1] Čl. 21 SFEU a čl. 4 odst. 3 směrnice 2004/38 ve spojení s čl. 7 Listiny.

Zdroje

Soudní dvůr Evropské Unie (2026). Rozsudek ze dne 12. března 2026 ve věci K. M. H. proti Obština Stara Zagora. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62024CJ0043.

Ziegler, A. R. (2026, březen 13) CJEU: Judgment in Case C-43/24 Shipova – free movement and lived gender [příspěvek na blogu]. Získáno z https://sogiesc.law.blog/2026/03/13/cjeu-judgment-in-case-c-43-24-shipova-free-movement-and-lived-gender/.

Fotografie

[1] SDEU vydal rozsudek týkající se práv trans lidí. Samolepka vyzývající k podpoře práv trans lidí, autorka: Adéla Krejčířová, 19. 5. 2025. Upraveno: oříznutí.

Víra jako podmínka zaměstnání? Hranice náboženské autonomie u SDEU

Anna Slezáková

Soudní dvůr Evropské unie se v řízení o předběžné otázce zabýval případem zaměstnankyně, která byla propuštěna ze spolku působícího při katolické církvi poté, co z církve vystoupila. Otázkou bylo, zda diskriminace na základě náboženského vyznání může být odůvodněna povahou činnosti spolku a jeho náboženskou identitou.

Spolek poskytující poradenství těhotným ženám

JB byla od roku 2006 zaměstnankyní spolku *Katholische Schwangerschaftsberatung*. Tento spolek působící při katolické církvi v rámci své činnosti mimo jiné poskytuje poradenství těhotným ženám. Po svých zaměstnancích požaduje, aby dodržovali směrnice katolické církve, jejichž předmětem je například ochrana života nenarozeného dítěte. Směrnice spolku usilují o povzbuzení těhotné ženy, aby pokračovala v těhotenství a dítě donosila.[1]

JB byla zaměstnankyní spolku od roku 2006. V roce 2013 vystoupila z katolické církve a to z důvodu, že její manžel není katolík a má vysoké příjmy. Kvůli tomu by totiž musela hradit místní diecézi dodatečný příspěvek. Toto rozhodnutí mělo dle JB praktický charakter, nijak se v něm neodrážel její postoj vůči hodnotám nebo etice katolické církve. Podle kanonického práva je však vystoupení z církve závažným porušením povinnosti zachovávat věrnost církvi.

Spolek JB v červnu 2019 z důvodu jejího vystoupení z církve propustil. V době propuštění pracovaly ve spolku čtyři zaměstnankyně, které byly členkami katolické církve, a dvě zaměstnankyně, které jejími členkami nebyly. Na tyto nečlenky se požadavek věrnosti církvi nevztahoval.

SDEU hledal hranice náboženské autonomie spolku [1]

Předběžná otázka pro SDEU

JB napadla své propuštění u německých soudů. Předkládací soud, Spolkový pracovní soud, dospěl k závěru, že propuštění představovalo přímou diskriminaci na základě náboženského vyznání. Současně však položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se výkladu čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice 2000/78/ES ve světle Listiny základních práv EU.

Podle těchto ustanovení mohou členské státy stanovit, že rozdíl v zacházení nepředstavuje diskriminaci, pokud z povahy dotčené pracovní činnosti nebo podmínek jejího výkonu vyplývá, že určitá vlastnost představuje podstatný a určující profesní požadavek. Takový požadavek musí sledovat legitimní cíl a být přiměřený.

Zvláštní úprava se týká církví a organizací založených na náboženském vyznání. V jejich případě

může rozdíl v zacházení na základě náboženského vyznání nebýt diskriminační, pokud je daný požadavek podstatný, legitimní a odůvodněný se zřetelem k etice organizace.

Soudní dvůr měl proto posoudit, zda tato ustanovení brání vnitrostátní úpravě, která umožňuje náboženské organizaci požadovat po zaměstnanci, aby nevystoupil z církve, případně aby do ní znovu vstoupil, a to pod hrozbou propuštění. Významné bylo i to, že organizace zaměstnávala jiné osoby na stejné pozici, aniž by po nich členství v církvi vyžadovala.

SDEU a hledání spravedlivé rovnováhy

Soudní dvůr se zaměřil na nalezení spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy. Na jedné straně stojí právo zaměstnance nebýt diskriminován z důvodu náboženského vyznání. Na straně druhé stojí zájem zaměstnavatele na ochraně jeho etiky založené na náboženství a na zachování jeho autonomie.

Soudní dvůr připomněl, že členské státy mají při vyvažování těchto zájmů určitý prostor pro uvážení. Zároveň však zdůraznil, že tento prostor je omezen požadavky unijního práva a že vnitrostátní soudy musí postupovat podle jasných kritérií. Klíčovou otázkou bylo, zda požadavek setrvání v církvi představuje podstatný, legitimní a odůvodněný profesní požadavek se zřetelem k etice organizace.

Členství v církvi není podstatné pro poskytování poradenství

Pokud jde o „podstatnou“ povahu požadavku, Soudní dvůr upřesnil, že tato podmínka znamená, že příslušnost k náboženskému vyznání musí být objektivně nezbytná vzhledem k povaze dotčené činnosti nebo k výkonu práva organizace na autonomii.

V projednávaném případě dospěl k závěru, že členství JB v katolické církvi nebylo podstatným požadavkem pro výkon její práce. Tento závěr opřel zejména o skutečnost, že spolek zaměstnával i poradkyně, které nikdy nebyly členkami katolické církve, a přesto vykonávaly stejnou činnost.

Z toho plyne, že pro spolek nebylo rozhodující samotné členství v církvi, ale spíše dodržování jejích etických zásad. Samotné vystoupení z církve proto nemohlo být považováno za faktor, který by ohrožoval výkon pracovní činnosti nebo etiku organizace.

Omezení církví

Soudní dvůr tímto rozhodnutím dále konkretizuje test „podstatného profesního požadavku“ a posiluje důraz na jeho reálný, nikoli deklaratorní charakter. Pro praxi to znamená, že náboženské organizace budou muset své požadavky pečlivěji odůvodňovat a opírat o konkrétní okolnosti dané pracovní pozice. Zároveň rozsudek potvrzuje, že autonomie těchto organizací má své limity tam, kde dochází k zásahu do základních práv jednotlivce. Loajalita k hodnotám organizace nemůže být vynucována způsobem, který není nezbytný pro jejich ochranu.

Poznámky

[1] Pro kontext je dobré uvést, že dle německé právní úpravy je podstoupení umělého přerušení těhotenství legální pouze pod podmínkou, že osoba, která ho podstupuje, absolvuje „konzultaci“ v některém ze státem uznaných subjektů. Takovým je například i výše uvedený spolek.

Zdroje

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-258/24 Katholische Schwangerschaftsberatung v JB ze dne 17. 3. 2026, dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0258.

Fotografie

[1] SDEU hledal hranice náboženské autonomie spolku. Loď katedrály, autorka: Anna Slezáková, 5. 7. 2022.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Michaela Luzio Stenzel a Radek Tesař

Politický tlak USA dramaticky prohlubuje kubánskou krizi

Madlen Seibertová

Kuba se potýká s humanitární krizí, kterou výrazně prohlubuje americké ropné embargo a stupňující se hospodářský tlak ze strany USA. Americký prezident Donald Trump se těmito politickými kroky snaží maximalizovat tlak na kubánskou vládu a převzít kontrolu nad tamním nedemokratickým režimem, zatímco kubánské obyvatelstvo čelí kritickému úpadku životní úrovně.

Tvrdý postup Trumpovy administrativy

Americká obchodní a ekonomická blokáda Kuby trvá od roku 1960 [1]. Způsobuje zásadní ekonomickou stagnaci, chronický nedostatek zboží a surovin či technologickou izolaci této země. Více či méně se s jejími následky Kuba potýká od tohoto období.

V poslední době se ovšem situace významně zhoršila vlivem Trumpovy administrativy. V lednu 2026 přijaly USA opatření k zablokování dodávek ropy do této karibské země a uvalily cla na dovážející země poté, co americké síly zajaly jejího hlavního regionálního spojence, venezuelského socialistického prezidenta Nicoláse Madura.

Venezuela, která disponuje nejbohatším naleziš-těm ropy na světě, zajišťovala přibližně polovinu energetické spotřeby Kuby, která je závislá téměř výlučně na dovozu. Krátce po americkém vpádu do Venezuely a převzetí tamní správy, která má podle Washingtonu obnovit politickou stabilitu v zemi, došlo k výraznému omezení dodávek.

USA slibují Venezuele, že z americké správy země a kontroly nad tamní ropou bude profitovat i ona sama. Nicméně po pádu Madura USA samy čerpají z prodeje ropy vysoké zisky. První prodej uskutečnily za cenu o 30 % vyšší, než za kterou ji nabízel Caracas. Ropa proto není omezena pou-

Zrušení amerických sankcí podmiňuje Helms-Burtonův zákon [1]

ze tím, že nesmí být Kubě prodávána, ale i její případnou cenou.

Další ránou bylo uvalení cel prezidentem Trumpem na zboží dovážené do USA z jakékoliv země, která tomuto karibskému národu poskytne ropu. Ropa se do země proto nemohla dostat ani z jiných oblastí.

Teprve až po třech měsících blokády Washington povolil zakotvení pouze jednoho ruského tankeru Anatoly Kolodkin s cca 730 000 barely ropy. Povolení předcházel obrat Trumpovy rétoriky na konci března, kdy prohlásil, že proti zasílání ropy na ostrov jinými národy nic nenamítá a zmínil, že Kubánci "musí přežít".

Spekuluje se, že důvodem mohlo být zamezení rozepře s ruským prezidentem Putinem při současném konfliktu s Íránem. Mluvčí Bílého domu uvedla, že tak bylo učiněno k zajištění humanitárních potřeb tamního lidu. Vzápětí bylo nicméně dodáno, že blokáda zůstává nadále v platnosti a politika vůči Kubě se nemění.

Kuba uvržená do tmy a nečinnosti

Ostrovní stát se potýká se strmě rostoucí cenou elektřiny, jejími vleklými výpadky a nedostatkem paliv. Nedostupné jsou ovšem i potraviny, také kvůli vysoké inflaci. Zemi sužuje i nedostatek hnojiv, osiv a zemědělských strojů, v důsledku čehož klesá tamní produkce.

Chod běžných dní je dramaticky narušen. Vládní úřady a školy zavřely. Veřejná doprava je zasažena výpadkem dodávek pohonných hmot, stejně tak svoz odpadu nejezdí dostatečně často a hromadící se odpadky blokují ulice. Panují obavy ze šíření nemocí. V reakci na to někteří obyvatelé tyto hromady spalují a ulicemi se šíří štiplavý kouř.

Energetické potřeby země po třech měsících strádání s palivem nelze pokrýt. Ropa a zemní plyn generují 95,9 % elektřiny na ostrově. Jen v březnu postihly zemi tři celostátní blackouty, a v Havaně vypadával proud až na 18 hodin denně. Situace v zemi proto zůstává kritická.

Nemocnice nejsou schopné pracovat v normálním provozu kvůli přísným přídělovým opatřením. Narůstá počet odložených operací, více než 96 tisíc lidí čeká na zákrok, z nichž je 11 tisíc dětí. Tisíce kojenců čekají na aplikaci vakcín. Lidem chybí léky a není poskytována ani nezbytná zdravotní péče.

Krize výrazněji dopadá na zhruba jeden milion lidí, který je závislý na dovozu vody cisternami a hrozí mu omezení této služby. Pro desetimilionovou Kubu, která má nejstarší obyvatelstvo v Latinské Americe, to však nepředstavuje jedinou výzvu. Podle OSN se má země prioritně zaměřit na ochranu téměř 300 tisíc starších osamocených občanů a více než 100 tisíc osob se zdravotním postižením a těhotné ženy.

Lidé se taktéž obávají nadcházejícího teplejšího počasí, kdy hrozí, že nebudou moci používat klimatizace nebo ventilátory. V důsledku všeho zmíněného upadl cestovní ruch, hlavní ekonomický motor Kuby. Už v únoru musel být odložen každoroční havanský festival doutníků, kam přilétají lidé z více než sedmdesáti zemí světa, na neurčito. Letadla nemohou v Havaně dotankovat, a letenské společnosti proto pozastavují lety.

U většiny z výše popsaných problémů je na vině i zastaralá infrastrukura pramenící ze strukturálních problémů. Zemi trápí nedostatek financí, podinvestování energetického sektoru, spoléhání se na nekvalitní ropu, jakož i některá politická rozhodnutí komunistického státu.

Podle výroční zprávy Kubánské observatoře lidských práv za rok 2025 postihuje extrémní chudoba 89 % populace. Z dat taktéž vyplývá, že až 70 % Kubánců vynechalo jídlo kvůli nedostatku zdrojů. Hospodářské a sociální řízení vlády vnímá negativně 91 % obyvatel. Hurikán Melissa, který se v loni na podzim prohnal Karibikem a o rok dříve, hurikány Oscar a Rafael, jen prohloubily stav hospodářské a energetické krize, které však umocňuje politika USA.

Kubánský lid se bouří

Kuba zažila v průběhu března veřejné protesty jako reakci na neustále se zhoršující situaci, rostoucí ceny potravin a výpadky elektřiny. Při jedné akci protestující dokonce vyplenili budovu komunistické strany v Morónu. Stalo se tak poté, co kubánský prezident potvrdil začátek jednání s USA.

Nejen v Havaně, ale po celé zemi, Kubánci po nocích protestují na ulici či doma boucháním do hrnců a pánví. Jedná se o protestní tradici zvanou “cacerolazo”. Do protestů se zapojilo i tamní studentstvo, které upozornilo na narušení chodu vzdělávání.

Velké demonstrace jsou nicméně vzácné, ačkoli ústava toto právo zakotvuje. Důvodem je, že toto právo není dále provedeno v zákoně a další legislativní proces je blokován. Nepovolené demonstrace jsou proto nezákonné a za porušení tohoto zákazu hrozí vězení.

Veřejný nesouhlas nakonec vedl k výzvě prezidenta k okamžitým stabilizačním reformám a potřebě větších zahraničních investic, což je nečekané vzhledem k státem dlouhodobě řízené ekonomice. Vláda také schválila omezené kroky, které umožňují soukromému sektoru dovážet paliva potřebné k jejich provozu. Jedná se však o pouhý zlomek celkové potřeby ostrova.

Co tím Trump chce získat?

Ve svém druhém funkčním období americký prezident uplatňuje politiku "*maximálního tlaku*". Usiluje o prosazení prvenství USA na západní polokouli a omezení vlivu Číny a Ruska. Nejinak je tomu u Kuby, o které Trump pronesl, že "*představuje neobvyklou a mimořádnou hrozbu,*" a zdůraznil vazby ostrovní země na Rusko. Už v červnu 2025 Trump např. omezil cestování amerických turistů na tento ostrov.

Trump naznačil, že záhy po Venezuele Kuba "*padne z vlastní vůle*" a je "*další na řadě*". Opakovaně v tomto směru uvedl možnost "přátelského převzetí". Ačkoliv mezi Kubou a USA panuje velké napětí, kubánský prezident v polovině března potvrdil, že mezi stranami začaly rozhovory usilující o vyřešení vzájemných rozporů. USA zřejmě hledají i alternativní cesty vlivu, jak naznačují rozhovory s vnukem Raúla Castra.

Představitelé USA včetně ministra zahraničí Marca Rubia naznačují, že konečným cílem opatření je politická a hospodářská liberalizace Kuby včetně možného svržení prezidenta Miguela Díaze-Canela. Mnozí odborníci se však shodují na nejasnosti cílů Bílého domu a pochybují, že by mohlo dojít k vojenskému převzetí Kuby, hlavně kvůli konfliktu s Íránem, i když případný vojenský zásah nemusí být vyloučen. Jasná je ovšem vytrvalost a neústupnost Trumpa a Rubia v tlaku na ostrov.

Situaci na Kubě nezachrání 730 000 barelů

Situaci přitom rychle nepomohla ani zmiňovaná ruská dodávka ropy, neboť Kuba v tomto případě narážela na zastaralost státních zařízení. Havanské rafinérii trvalo zpracování ropy více než týden. Pro nákup maximálně 20 litrů paliva se zákazníci musí zapsat do pořadníku skrze státní aplikaci, a řada na ně může přijít až za několik týdnů. Ropa z Ruska navíc podrží Kubu a její ekonomiku jen velmi krátce.

Nejvyšší představitel OSN na Kubě, Francisco Pichon, upozornil na přetrvávající naléhavost humanitárních potřeb a na další zhoršení dopadů energetického šoku navzdory ruské dodávce. Představil také aktualizovaný Akční plán na podporu dvou milionů lidi v osmi provinciích zaměřený hlavně na kolabující elektrickou síť. Na pomoc této zemi OSN již získala 26,2 milionů dolarů. Tato částka ovšem nestačí a bude potřeba získat dalších 68 milionů dolarů.

Řešením by samozřejmě bylo zrušení amerických sankcí. Takový krok je ovšem nejistý. Podmiňuje ho Helms-Burtonův zákon z roku 1996, a to politickou změnou či vznikem přechodné, nebo demokraticky zvolené vlády.

Náměstek tamního ministra zahraničí Carlos Fernández De Cossio Domínguez ovšem na konci března změnu politického systému jedné strany zcela vyloučil. Politická změna ze strany opozice a nespokojeného lidu se v tak přísně kontrolovaném kubánském režimu jeví jako vysoce nepravděpodobná. Oproti madurovské Venezuele je například kubánská politická struktura centralizovanější a loajálnější.

Dalším klíčovým požadavkem USA je propouštění politických vězňů. Kuba o velikonočním svatém týdnu sice udělila milost 2010 trestancům a vláda to označuje za "*humanitární a suverénní gesto*", nicméně na podmínky USA to nestačí. I přesto se jedná se o druhé propouštění za méně než měsíc, to první Kuba zorganizovala na znamení "*dobré vůle*" vůči Vatikánu, často vystupujícímu jako prostředník mezi Washingtonem a Havanou.

U většiny propouštěných není znám důvod uvěznění, nejedná se však o závažné trestné činy. Kubánská vláda popírá, že by držela politické vězně, podle organizace Prisoners Defended a Justicia 11J jich však Kuba věznící více než 700 a stovky dalších čelí domácímu vězení a jiným omezením. Prisoners Defended, ani Human Rights Watch, mezi propuštěnými neidentifikovaly žádné vězněné odpůrce režimu.

Kubánská vláda odmítá, že by přijímala jakákoli opatření pod tlakem USA, přesto jde o znamení možného pomalého pokroku ve vyjednávání, a je nadějí pro obyvatelstvo Kuby, v níž hrozí sociální nepokoje a ještě větší destabilizace křehké ekonomiky. Obyvatelům Kuby hrozí vážné následky, pokud bude tamní nepříznivá humanitární situace i nadále pokračovat, uvádí washingtonské Centrum pro strategická a mezinárodní studia.

Donald Trump několikrát pohrozil Kubě „přátelským převzetím“ [1]

Poznámka

[1] Mezi USA a Kubou panují napjaté vztahy od roku 1959, kdy komunista Fidel Castro svrhl vládu podporovanou USA. Určité zlepšení diplomatických vztahů proběhlo za bývalého prezidenta Obamy.

Zdroje

Roy, D. (2026, březen). Trump's Maximum Pressure' Campaign on Cuba, Explained. Council on Foreign Relations. Získáno z https://www.cfr.org/articles/trumps-maximum-pressure-campaign-on-cuba-explained.

Rawnsley, J. (2026, březen). Cuban protesters ransack Communist office as energy crisis deepens. BBC. Získáno z: www.bbc.com/news/articles/c875zd7de5xo.

Cuba energy crisis: Humanitarian needs remain despite fuel supplies (2026, 6. dubna). UN News. Získáno z: news.un.org/en/story/2026/04/1167254.

Grant, W. (2026, březen). Russian oil tanker docks in Cuba ending near-total blockade. BBC. Získáno z www.bbc.com/news/articles/clyx1lrv0w5o.

ČTK. (2026, leden). Spojené státy prodávají venezuelskou ropu o 30 procent dráž než sama Venezuela. Seznam Zprávy. Získáno z www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-byznys-komodity-dluhopisy-spojene-staty-prodavaji-venezuelskou-ropu-o-30-procent-draz-nez-sama-venezuela-296439.

Hussain S. & Jimenez N. (2026, duben). The US refinery now processing Venezuelan oil. BBC. Získáno z www.bbc.com/news/articles/cx24n8eqzgyo.

Phillips A. (2026, únor). Cuban cigar festival called off as US blockade worsens energy crisis. BBC. Získáno z: www.bbc.com/news/articles/c0q30k2xzk2o.

Rawnsley J. (2026, březen). Millions of Cubans plunged into darkness as fuel crisis deepens. BBC. Získáno z www.bbc.com/news/articles/cx2ggpq1742o.

Al Jazeera Staff, AFP & AP. (2026, březen). Protests erupt in Cuba as US restrictions spark food, energy shortages. Al Jazeera. Získáno z: www.aljazeera.com/news/2026/3/14/protests-erupt-in-cuba-as-us-restrictions-spark-food-energy-shortages.

Agence France-Press in Havana. (2026, duben). Cuba begins to free more than 2,000 prisoners as US eases fuel blockade. The Guardian. Získáno z: www.theguardian.com/world/2026/apr/03/cuba-to-release-pardon-prisoners-us-fuel-blockade.

AFP, Reuters & The Associated Press. (2026, duben). Cuba pardons more than 2,000 prisoners amid US pressure. Al Jazeera. Získáno z: www.aljazeera.com/news/2026/4/3/cuba-to-pardon-more-than-2000-prisoners-amid-us-pressure.

Estrada, J. G. (2026, duben). Cuba's Prisoner Release Excludes Critics. Human Rights Watch. Získáno z: www.hrw.org/news/2026/04/08/cubas-prisoner-release-excludes-critics.

Hernandez-Roy, Ch. et al. (2026, duben). Preparing for the Consequences of Collapse in Cuba. Center for Strategic and International Studies. Získáno z: www.csis.org/analysis/preparing-consequences-collapse-cuba.

Chodil, J. (2026, duben). Pentagon zrychluje plánování možné vojenské operace na Kubě, píše USA Today. ČT 24. Získáno z: ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/pentagon-zrychluje-planovani-mozne-vojenske-operace-na-kube-pise-usa-today-372437.

Fotografie

[1] Zrušení amerických sankcí podmiňuje Helms-Burtonův zákon. Bílý dům, Washington, autor: Michaela Luzio Stenzel, 2019. Upraveno: oříznutí.

[2] Donald Trump několikrát pohrozil Kubě „přátelským převzetím“, autor: Miroslav Lukášek, 2021.Upraveno: oříznutí.

Neúspěch italské ústavní reformy soudnictví

Tobiáš Ševčík

Referendum o ústavních změnách v italském soudnictví z pera vlády Giorgie Meloni neprošlo. Kritici odsuzovali jeho hlavní myšlenku jako pouhou zástěrku a upozorňovali na nebezpečí spojená s ostatními změnami. Co tedy bylo jeho cílem a proč bylo podrobeno četné kritice?

Na konci března letošního roku proběhlo v Itálii referendum o tzv. ústavní reformě Meloni-Nordio. Označení tato reforma získala podle jmen tamní předsedkyně vlády Giorgie Meloni a ministra spravedlnosti Carla Nordio.

Dle tamní ústavy musela tato reforma ve veřejném hlasování získat pro svou platnost prostou většinu hlasů. Při 55,69% účasti voličů ovšem získala pouhých 46,76 % hlasů pro a 53,24 % hlasů proti. Reforma proto v platnost nevstoupí.

Cíle reformy

Dle současné italské ústavy jsou soudci i prokurátoři tzv. magistráti (magistrati). To zjednodušeně znamená, že jsou obě funkce rovnocennou součástí soudní moci. Do funkce se podle zákona dostávají skrze jednotné výběrové řízení, po kterém se rozhodují, kterou z funkcí chtějí zastávat. Následně mohou změnit kariérní dráhu pouze jednou, avšak ne později než 9 let od jejího začátku, a jen po splnění dalších předpokladů. Ani tak se z prokurátora ovšem nemůže stát trestní soudce a z trestního soudce prokurátor.

Deklarovaným cílem reformy bylo pevné rozdělení kariérních rolí a struktur prokurátorů a soudců již na ústavní úrovni, nikoliv pouze na úrovni zákonné. Také ze současné Vrchní rady magistrátů se měly stát dvě na sobě nezávislé instituce. Vrchní rada magistrátů v současné podobě vybírá magistráty, řeší jejich personální otázky a má nad nimi disciplinární pravomoc.

Deklarovaným cílem reformy bylo pevné rozdělení kariérních rolí a struktur prokurátorů a soudců [1]

Právě nová Vrchní rada soudců a Vrchní rada prokurátorů se měly lišit od stávající instituce i co se týče metody výběru jejich členů. Dle současné úpravy jsou členové ze dvou třetin voleni magistráty z jejich řad a z jedné třetiny parlamentem z profesorů práva a z advokátů činných alespoň 15 let. Volených soudců zasedá v radě 12, prokurátoři 4.

Nově měli být Parlamentem dosud volení členové volbou pouze přidáni na seznam, ze kterého se náhodným výběrem určí ti, kteří získají v radách členství. Volba soudců, resp. prokurátorů měla být náhodným výběrem nahrazena úplně.[1] To mělo zabránit vlivu politicko-kulturních frakcí v rámci magistratury na řízení soudní moci. Právě korporativismus a politický aktivismus magistrátů byl jedním z tvrzených důvodů této reformy.

Rady dále měly ztratit disciplinární funkci na úkor nově zřízeného Vrchního disciplinárního soudu. Z jeho 15 členů měli být 3 jmenováni prezidentem z profesorů práva a alespoň 20 let praktikujících advokátů, 3 náhodně vybráni ze seznamu osob se stejnými kvalifikacemi vytvořeného parlamentem, 6 náhodně vybráno z kvalifikovaných soudců a 3 z kvalifikovaných prokurátorů.[2] Reforma měla taktéž zavést možnost odvolání se proti disciplinárnímu rozsudku k jinému senátu téhož soudu.

Kritika

Kritici reformy zpochybňují, že hlavním cílem reformy bylo oddělení kariérních drah soudců a prokurátorů, jak to prezentovala italská vláda. Ve skutečnosti totiž díky zákonným omezením na rozdíl od dřívějších dob k přechodu mezi stavy dochází jen výjimečně.

Dle dřívějšího rozhodnutí italského ústavního soudu tamní ústava úplné oddělení obou funkcí ani nevyžaduje a ani nezakazuje. Argumentace vlády, že právě tento aspekt reformy je klíčový a ostatní změny ji jen doplňují, je proto lichá. Stačila by prostá změna zákona. Pravým záměrem této změny dle kritiků bylo vyburcování voličů k tomu, aby referendum podpořili a umožnili tak přijetí ostatních změn.

Daná otázka je přitom velmi politicky atraktivní. Problematika sahá až do italské fašistické historie, kdy byli prokurátoři pod přímou mocí ministra spravedlnosti a nesvědčili jim garance nezávislosti magistrátů. Přijetí současné ústavy tento nedostatek napravilo, zároveň ale umožnilo snadný přechod mezi stavy. Tuto možnost laická i odborná veřejnost sice v zásadě odsuzuje, na zákonné úrovni je ovšem dostatečně řešena.

Jednou z obav je, že soudce, který svou kariéru začal jako prokurátor, se spíše přikloní na stranu obžaloby než obviněného. Současná vláda tuto možnou předpojatost rozšiřuje i na jiné než trestní soudce (např. opatrovnické). To ale odborníci zpochybňují a říkají, že takto vláda jen zasévá další sémě nevíry v justici a politizuje ji.

Kritice byla podrobena i změna výběru magistrátských členů vrchních rad z volby v rámci stavu na náhodný výběr. Kritici poukazují na to, že takto vybraní členové mohou být méně kvalifikovaní pro takovou funkci a snáze podléhat politickým tlakům. Ostatně i Evropská komise se proti tomuto způsobu výběru vyslovila v rámci své zprávy o stavu vlády práva v Itálii za rok 2024.

Z podobného důvodu bylo zpochybňováno i přenesení disciplinární funkce z rad na nový Vrchní disciplinární soud. Díky částečně náhodnému výběru jeho soudců mezi kritiky existovaly obavy o nezávislost tohoto soudu na moci výkonné. Kritice se nevyhnul ani fakt, že odvolání proti jeho rozsudkům mělo být možné jen k jinému senátu téhož soudu. V současné době je proti obdobnému rozhodnutí možné podat odvolání ke Kasačnímu soudu.

Neúspěch reformy

Narozdíl od dvou předchozích referend s podobnou tématikou, letošní referendum netrpělo nízkou účastí. Dle bývalého předsedy italské vlády a Evropské komise Romano Prodiho se referendum efektivně stalo hlasováním o důvěře vládě Giorgie Meloni. Političtí komentátoři hovoří o velké porážce její vlády.

Po neúspěchu v referendu byla italská premiérka opozicí vyzvána k rezignaci a vypsání předčasných voleb. Meloni nicméně výzvy odmítla a uvedla, že chce zůstat v úřadu až do konce mandátu. Parlamentní volby čekají Itálii již příští rok.

Poznámky

[1] V obou úpravách je předsedou rady, resp. rad prezident republiky. Členy ex officio zůstávají (v příslušné radě) první předseda a generální prokurátor kasačního soudu.

[2] Kvalifikovanými by byli soudci a prokurátoři, kteří funkci zastávají alespoň 20 let a v minulosti sloužili u kasačního soudu.

Zdroje

Bonato, S. (2026, březen). Italy Referendum 2026: What the Judicial Reform Means for the Rule of Law. JURISTnews. Získáno z: https://www.jurist.org/commentary/2026/03/italy-referendum-2026-what-the-judicial-reform-means-for-the-rule-of-law/.

Confirmatory Constitutional Referendum on Justice: Voting on March 22 and 23, 2026 (2026). Italian Yearbook of Human Rights. Získáno z: https://unipd-centrodirittiumani.it/en/news/confirmatory-constitutional-referendum-on-justice-voting-on-march-22-and-23-2026.

Eligendo - Il Portale delle elezioni. Referendum costituzionale e Suppletive Camera 22-23 marzo 2026. Získáno z: https://elezioni.interno.gov.it/risultati/20260322/referendum/scrutini/incomplesso/01.

Gentile, C. & Mazzotti, P. (2026, leden 20). Reforming the Italian "Magistracy" [příspěvek na blogu]. Získáno z: https://verfassungsblog.de/italy-magistracy-reform/.

Italy: Giorgia Meloni's failed gamble on judicial reform (2026, březen 24). Le Monde Welle. Získáno z: https://www.lemonde.fr/en/opinion/article/2026/03/24/italy-giorgia-meloni-s-failed-gamble-on-judicial-reform_6751782_23.html.

Janjevic, D. (2026, březen). Italy's Meloni concedes defeat on judiciary referendum. Deutsche Welle. Získáno z: https://www.dw.com/en/italys-meloni-concedes-defeat-on-judiciary-referendum/a-76494232.

Lattanzi, U. & Martinico, G. (2026, duben 11). Neither What Italy Needed, Nor What it Deserved [příspěvek na blogu]. Získáno z https://verfassungsblog.de/nor-what-it-deserved/.

Rainsford, S. (2026, březen). Referendum defeat leaves Italy's Meloni looking more vulnerable. BBC. Získáno z: https://www.bbc.com/news/articles/crl1ne8dj1eo.

Fotografie

[1] Deklarovaným cílem reformy bylo pevné rozdělení kariérních rolí a struktur prokurátorů a soudců. Italská vlajka, Řím, autor: Michaela Luzio Stenzel, 2020

Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Kristýna Sýkorová

Ottawská úmluva v ohrožení: Evropské státy se vrací k protipěchotním minám

Ottawská úmluva je mezinárodní dohoda zakazující použití, výrobu, skladování a přesun protipěchotních min. Jejím hlavním cílem je úplná eliminace těchto zbraní a ukončení s nimi spojeného utrpení i ztrát na životech především civilního obyvatelstva. Implementace úmluvy aktuálně ovšem čelí nevídaným výzvám i přesto, že celkový počet jejích signatářů dosáhl 166.

Zatímco Chorvatsko v březnu tohoto roku a Omán v minulém roce úspěšně dokončili kompletní odminování svého území. Naopak pět evropských států - Lotyšsko, Estonsko, Litva, Finsko a Polsko - na přelomu letošního a minulého roku od úmluvy oficiálně odstoupilo.

Důvodem je z jejich pohledu posílení národní obrany před případnou invazí. To v praxi znamená plány na zaminování východních hranic s Ruskem a Běloruskem, pro které například Polsko zvažuje výrobu až milionu min. Vlastní produkci chystá i Finsko a Litva.

Počet obětí min a nevybuchlé munice dosáhl v roce 2024 nejvyšší úrovně za poslední čtyři roky. Plošná kontaminace je nejkritičtější v Myanmaru a na Ukrajině. Zvrátit tento trend a urychlit odminování nyní signatářské státy chtějí pomocí nově přijatého Akčního plánu ze Siem Reap-Angkoru pro období 2025 až 2029.

Japonští vědci vyvinuli novou forma plastu, která je jednoduše rozpustitelná v moři

Japonští vědci vyvinuli nový typ plastu, který se po ponoření do mořské vody dokáže rozložit během pouhých dvou až tří hodin. Inovativní materiál se působením solí štěpí zpět na základní neškodné složky a nezanechává za sebou žádné toxické částice.

Pride, Washington [1]

Tento objev přichází ve velmi příhodnou dobu, protože mezinárodní společenství právě postupuje v přípravách globální smlouvy, jejímž cílem je komplexní řešení znečištění plasty a postupné omezení používání těchto problematických materiálů. Běžné plasty i dosavadní biologicky rozložitelné varianty totiž v oceánech vytvářejí dlouhodobou zátěž a uvolňují mikroplasty, které kontaminují potravní řetězce.

Tato nová forma plastu tak přináší řadu výhod. Navzdory snadné rozložitelnosti v moři si materiál na souši zachovává pevnost, tvarovatelnost i teplotní odolnost srovnatelnou s konvenčními plasty. Jeho případné zavedení tak nabízí praktický nástroj, jak se připravit na chystané mezinárodní zákazy a reálně snížit objem odpadu.

Zhoršování situace LGBTQ+ osob v Senegalu

Senegalský prezident Bassirou Diomaye v březnu tohoto roku podepsal novou legislativu, která výrazně zpřísňuje tresty za homosexuální vztahy a zavádí sankce za jejich propagaci či financová-

ní. Nový zákon zdvojnásobuje maximální trest odnětí svobody na deset let a otevírá cestu k systematické preventivní vazbě pro kohokoliv, kdo veřejně podpoří LGBTQ+ komunitu.

Nová legislativa tak v praxi může nejen ohrozit činnost novinářů a zdravotníků, ale také může mít prokazatelný negativní dopad na kontrolu šíření HIV. Strach ze zatčení a perzekuce snižuje návštěvnost léčebných center. Političtí analytici, zástupci občanské společnosti a akademické i studenské orgány vnímají postup vlády proti menšinám jako taktický nástroj k odvedení pozornosti od domácích strukturálních problémů.

Podpora a rychlé podepsání zákona prezidentem představují strategické naplnění předvolebních slibů současné administrativy. Vláda cíleně vychází vstříc konzervativnímu směřování společnosti navzdory ostré kritice a varovním ze strany OSN ohledně porušování mezinárodních smluv o lidských právech.

MOV zavádí povinné genetické testy pro sportovkyně

Nová směrnice Mezinárodního olympijského výboru (MOV), s platností od her v Los Angeles 2028, zavádí povinné genetické testování genu SRY pro všechny sportovkyně. Tento jednorázový genetický screening má za cíl přesně detekovat přítomnost mužského pohlavního vývoje.

Pravidlo se vztahuje výhradně na elitní olympijské soutěže a neaplikuje se retrospektivně. Pokud ovšem screening prokáže přítomnost genu SRY, je sportovkyně automaticky vyloučena ze startu v ženské kategorii.

Tento krok je lidskoprávními organizacemi vnímán jako vyloučení transgender a většinu intersex sportovkyň z ženských kategorií. Sdružení jako Amnesty International, Human Rights Watch nebo ILGA World v tomto nařízení identifikují závažná porušení práva na soukromí, tělesnou integritu a ochranu před diskriminací.

Zdroje

Anti-Personnel Mine Ban Convention. (2024). Fifth Review Conference of the States Parties to the Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction: Final document. Dostupné z: https://www.apminebanconvention.org/fileadmin/_APMBC-DOCUMENTS/Meetings/2024/5RC-Final-Report-en.pdf.

Geopolitical Realignment and the Fragility of Disarmament: A 2026 Review of the Anti-Personnel Mine Ban Convention. (2026).

Handicap International – Humanity & Inclusion. (2026). Landmines: use, contamination and civilian harm in Ukraine - Factsheet 2026. Dostupné z: https://www.hi.org/sn_uploads/document/HI-Factsheet-Landmine-use-in-Ukraine-2026-final-ENG-V2_1.pdf.

Human rights defenders in Senegal at heightened risk from anti-LGBTQ+ law (2026, duben 29). Front Line Defenders. Dostupné z: https://www.frontlinedefenders.org/en/statement-report/human-rights-defenders-senegal-heightened-risk-anti-lgbtq-law.

[URL]International Campaign to Ban Landmines (ICBL). (2025). Landmine Monitor 2025. Dostupné z: https://www.handicap-international.de/sn_uploads/de/document/Landmine-Monitor-2025.pdf.

International Committee of the Red Cross (ICRC). (2026). Frequently asked questions: Anti-Personnel Mine Ban Convention or 'Ottawa Treaty'. Dostupné z: https://www.icrc.org/en/article/FAQ-anti-personnel-mine-ban-convention-ottawa-treaty.

Landmine casualties hit 4-year high as funding declines: Report. Anadolu Ajansı. Dostupné z: https://www.aa.com.tr/en/world/landmine-casualties-hit-4-year-high-as-funding-declines-report/3759308.

Myanmar records world's highest landmine casualties as conflict intensifies (2026, únor). Counter-IED Report. Dostupné z: https://counteriedreport.com/myanmar-records-worlds-highest-landmine-casualties-as-conflict-intensifies/.

Scientists develop plastic that dissolves in seawater (2025, červen 9). BBC Newsround. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/newsround/articles/clygj701l8yo.

Scientists developed a new kind of plastic that decomposes in seawater in a few hours (2025, březen 26). eKapija. Dostupné z: https://www.ekapija.com/en/circular-economy/5108433/scientists-developed-a-new-kind-of-plastic-that-decomposes-in-seawater-in.

Senegal approves tougher anti-gay law as rights groups raise concerns (2026, březen 12). BBC.Dostupné z: https://www.bbc.com/news/articles/cp857gy1843o.

Senegal increases penalty for consensual same-sex intimacy (2026, duben 1). Human Dignity Trust. Dostupné z: https://www.humandignitytrust.org/news/senegal-increases-the-penalty-for-consensual-same-sex-intimacy/.

Senegal: New bill further criminalises LGBT people as well as advocacy and funding with major implications for civil society (2026, únor 19). HIV Justice Network. Dostupné z: https://www.hivjustice.net/news-from-other-sources/senegal-new-bill-further-criminalises-lgbt-people-as-well-as-advocacy-and-funding-with-major-implications-for-civil-society/.

Senegal: Prezident podepsal zákon, který zdvojnásobuje maximální trest za homosexuální vztahy (2026, březen 31). Pestrý Týden. Dostupné z: https://pestrytyden.cz/senegal-prezident-podepsal-zakon-ktery-zdvojnasobuje-maximalni-trest-za-homosexualni-vztahy/.

UN endorses historic global resolution to "End Plastic Pollution". New Atlas. Dostupné z: https://newatlas.com/environment/united-nations-historic-global-resolution-end-plastic-pollution/

International Commission of Jurists. (2026). Olympics: Sex Testing Harms All Women and Girls. Dostupné z: https://www.icj.org/olympics-sex-testing-harms-all-women-and-girls/.

Sport & Rights Alliance. (2025). Olympics: Secret Process Threatens Fairness and Inclusion. Dostupné z: https://sportandrightsalliance.org/olympics-secret-process-threatens-fairness-and-inclusion/.

Transgender sportovkyně budou mít zákaz startovat na olympiádě (2026, březen 26). Sport.cz. Dostupné z: https://www.sport.cz/clanek/olympiada-transgender-sportovkyne-budou-mit-zakaz-startovat-na-olympiade-5427655.

Transgender women athletes banned from female Olympic events by new IOC policy (2026, březen 26). KSAT. Dostupné z: https://www.ksat.com/news/2026/03/26/transgender-women-athletes-banned-from-olympics-by-new-ioc-policy-on-female-eligibility./

Wang, S. (2025, březen). Japanese scientists develop plastic that disappears in the ocean. Packaging Insights. Dostupné z: https://www.packaginginsights.com/news/japanese-scientists-ocean-degradable-plastic-biodegradable-packaging.html.

Abramson, J. (2026, leden/únor). Countries Leave Mine Ban Treaty. Arms Control Today. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2026-01/news/countries-leave-mine-ban-treaty

A., J. (2026, březen). US Group Helps Senegal's Activists Push For Anti-LGBTQI Legislation. PAN AFRICAN VISIONS. Dostupné z: https://panafricanvisions.com/2026/03/us-group-helps-senegals-activists-push-for-anti-lgbtqi-legislation/.

Dieng, R. S. (2026, březen). Senegal's theater of morality. Centre tricontinental. Dostupné z: https://africasacountry.com/2026/03/senegals-theater-of-morality.

Dione, B. (2026, březen). Senegal becomes latest African country to toughen punishment for homosexual acts. KSAT. Dostupné z: https://www.ksat.com/news/world/2026/03/12/senegal-lawmakers-approve-new-bill-toughening-punishment-for-homosexual-acts/.

Neeley, L. (2026, březen). 'Nuestra América Convoy to Cuba' brings aid, solidarity. Workers World. Dostupné z: https://www.workers.org/2026/03/91651/.

Sane, Y. (2026, březen). Stricter penalties for homosexuality: The law promulgated by Professor Diomaye (Details and document). Seneweb. Dostupné z: https://www.seneweb.com/en/news/Politique/stricter-penalties-for-homosexuality-the-law-promulgated-by-professor-diomaye-details-and-document_n_488200.html.

Ingle, S. (2026, březen). Transgender women athletes banned from female events at the Olympics by the IOC. The Guardian. Dostupné z: https://www.theguardian.com/sport/2026/mar/26/transgender-women-athletes-banned-from-female-events-at-olympics-by-ioc.

Lewis, S. (2026, březen). Human rights experts raise concerns over Olympics transgender women athlete ban. The Guardian. Dostupné z: https://www.theguardian.com/sport/2026/mar/27/olympics-transgender-women-athlete-ban-human-rights-response-ntwnfb.

Paletta, D. (2026, březen). The International Olympic Committee polices women and girls and fails them. ILGA World. Dostupné z: https://ilga.org/news/international-olympic-committee-women-girls/ .

Miller, T. (2026, duben). Croatia Becomes Mine-Free After 30-Year Clearance Effort. Impactful Ninja. Dostupné z: https://impactful.ninja/croatia-becomes-mine-free-after-30-year-clearance-effort/.

Popilnichenko, K. (2026, duben). Cuba to Let Russian Firms Run Industrial Production Amid Energy Crisis. UNITED24 Media. Dostupné z: https://united24media.com/latest-news/cuba-to-let-russian-firms-run-industrial-production-amid-energy-crisis-17822.

Corey-Boulet, R. & Dione, N. (2026, duben 29). HIV patients in Senegal skip treatment, fearing arrest amid anti-LGBTQ crackdown. The Star. Dostupné z: https://www.thestar.com.my/news/world/2026/04/29/hiv-patients-in-senegal-skip-treatment-fearing-arrest-amid-anti-lgbtq-crackdown.

Fotografie

[1] Pride, Washington, autor: Michaela Luzio Stenzel, 9. 6. 2019. Upraveno: oříznuto.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Lívia Ivánková a Sára Aiblová

Právo na účinné vyšetřování u zvláště zranitelných osob

Jonáš Hodaň

V případu vyšetřování týrání dětí s mentálním postižením v zařízení sociálních služeb se Ústavní soud zabýval otázkou důkladnosti prošetření této kauzy orgány činnými v trestním řízení a kvalitou odůvodnění jejich rozhodnutí o postoupení věci přestupkovému orgánu.

Stěžovatel, nezletilý chlapec s těžkým mentálním postižením, byl umístěn v zařízení sociálních služeb. Zde mělo podle zjištění veřejného ochránce práv docházet k psychickému i fyzickému násilí na stěžovateli, jakožto i dalších klientech zařízení.

Ombudsman ve své zprávě popsal mimo jiné bití, tahání za vlasy, vulgární nadávky či zanedbávání hygieny, a proto podal v roce 2022 trestní oznámení. Policie však po 18 měsících prověřování dospěla k závěru, že jednání zaměstnanců zařízení nedosahuje intenzity trestného činu a věc postoupila k projednání jako přestupek.

Stěžovatel s tímto opatřením nesouhlasil, a proti postoupení věci přestupkovému orgánu se bránil prostřednictvím podnětů k okresnímu a následně krajskému státnímu zastupitelství, avšak bez úspěchu. Obrátil se proto na Ústavní soud.

OČTŘ svůj postup nedostatečně odůvodnily

Ústavní soud připomněl, že „*řádné odůvodnění každého rozhodnutí, které se týká základních práv a svobod, je elementární podmínkou jejich efektivní ochrany*“. Pokud orgány činné v trestním řízení (OČTŘ) věc ukončí již v přípravném řízení, a stěžovatel tak nemá možnost hájit svá práva před nestranným a nezávislým soudem, je potřeba na rozhodnutí těchto orgánů zásadně klást stejné požadavky jako na rozhodnutí soudu.

Vyšetřování údajného týrání vykazovalo značné nedostatky [1]

V posuzované věci ovšem OČTŘ požadavku řádného odůvodnění nedostály. Policejní orgán se omezil toliko na stručný popis prověřovaného skutku a jedinou větu, že jednání nenaplňuje znaky žádného trestného činu. Okresní státní zastupitelství tento závěr pouze převzalo. Takový přístup podle Ústavního soudu neodpovídá závažnosti a složitosti dané věci.

Byť odůvodnění krajského státního zastupitelství bylo obsáhlejší, ani tento orgán podle soudu neposkytl dostatečné vysvětlení, proč jednání nemůže být kvalifikováno jako trestný čin. Upozornil, že úkolem Ústavního soudu není výběr konkrétní kvalifikace popsaného jednání a OČTŘ v tomto směru disponují jistou mírou diskrece, tu však nelze zaměňovat za neomezenou svévoli při posuzování trestnosti činu.

Ústavní soud zdůraznil, že v odůvodnění nestačí uvést obecné fráze o „nízké intenzitě“ jednání, zvláště pokud jde o údajné násilí na dětech s vážným mentálním postižením. OČTŘ musí své závěry především opřít o komparaci s obdobnými případy, jak vyplývají z judikatury.

Navíc je podstatné, že stěžovateli žádný z OČTŘ neposkytl srozumitelnou odpověď na jím vznášené námitky, které přitom podle Ústavního soudu nelze označit za bezúspěšné uplatňování práva.

Již na základě uvedeného Ústavní soud uzavřel, že napadená rozhodnutí svým nedostatečným odůvodněním porušila stěžovatelovo právo na účinné vyšetřování zaručené čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Vzhledem ke specifičnosti případu se Ústavní soud dále vyjádřil ke konkrétním okolnostem, které budou muset OČTŘ v novém řízení zvážit.

Ústavní soud upozornil i na nedostatky samotného vyšetřování

Určité výhrady měl Ústavní soud také k průběhu posuzovaného vyšetřování. V novém šetření je potřeba věnovat mimořádnou pozornost postavení stěžovatele – dítěte, které je nezletilé, s těžkým mentálním postižením, zcela závislé na personálu zařízení a neschopné verbální komunikace.

Tato kombinace podle soudu vytváří extrémní zranitelnost, která musí být zohledněna při posuzování společenské škodlivosti posuzovaného jednání. Je potřeba dbát, aby stát neefektivním výkonem trestního práva neprohluboval již tak značné znevýhodnění stěžovatele, jakožto i dalších klientů sociálního zařízení.

Ústavní soud si je vědom velmi obtížné důkazní situace daného případu, když oběť i řada svědků nejsou schopni s OČTŘ pro své zdravotní postižení standardně komunikovat. I v tomto řízení je potřeba aplikovat zásadu *in dubio pro reo*. Případnou důkazní nouzi ovšem nelze zahrnovat do úvah o (bez)trestnosti posuzovaného jednání.

Dále je nutné zohlednit dlouhodobost a rozšířenost velmi hrubého chování personálu zařízení, která může zvyšovat závažnost jednání, protože prohlubuje bezmoc zranitelných obětí a posiluje pocit beztrestnosti pachatelů.

Ústavní soud dále OČTŘ vytkl, že v řízení nebyla vůbec zkoumána možnost trestní odpovědnosti provozovatele zařízení (právnické osoby), ve kterém se stěžovatel nacházel. Případný závěr, že jednání zaměstnanců tohoto zařízení nedosahuje intenzity vyžadující trestní represi, podle Ústavního soudu nemůže bez dalšího vyloučit možnost trestního postihu provozovatele.

Ústavní soud proto napadená rozhodnutí zrušil. Naopak odmítl stěžovatelův návrh na zrušení § 149 trestního zákoníku. Pochybení OČTŘ totiž nespočívalo v tom, že dané ustanovení neaplikovaly. Z hlediska ochrany obětí je podstatné, zda porušení jejich lidských práv je trestně postižitelné či nikoliv. Aplikace konkrétního ustanovení je potom nerozhodná.

Podle Ústavního soudu je nejprve nutné zjistit, zda trestní zákoník jako celek skutečně neumožňuje postih jednání, které by postih vyžadovalo. K tomu však v posuzované věci prozatím nedošlo. Přezkum konkrétního ustanovení trestního zákoníku je proto předčasný.

Zdroje

Nález Ústavního soudu ze dne 25. března 2026, sp. zn. II. ÚS 3027/24. Získáno z https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-3027-24_1.

Ústavní soud (duben, 2026). Specifika práva na účinné vyšetřování u extrémně zranitelných osob [tisková zpráva]. Získáno z https://www.usoud.cz/aktualne/specifika-prava-na-ucinne-vysetrovani-u-extremne-zranitelnych-osob.

Fotografie

[1] Vyšetřování údajného týrání vykazovalo značné nedostatky. Sněmovní sál Ústavního soudu, autor: Jonáš Hodaň, 25. června 2025, zdroj: vlastní archiv autora.

Může stanovisko Výboru OSN pro práva dítěte založit nárok na náhradu újmy dle vnitrostátního práva?

Gabriela Grünová

Stěžovatelé se po vydání stanoviska Výboru OSN pro práva dítěte domáhali vůči státu náhrady nemajetkové újmy za porušení svých ústavně garantovaných práv, přičemž svůj nárok uplatnili cestou správního soudnictví. Ústavní soud však mimo jiné konstatoval, že stanoviska Výboru OSN pro práva dítěte nejsou způsobilá sama o sobě založit nárok na náhradu újmy ve vnitrostátním právu a současně potvrdil, že takovou náhradu újmy mohou stěžovatelé požadovat skrze civilní vnitrostátní řízení, nikoliv správní.

Skutkový stav případu nezletilých dětí

Rozhodnutím obecných soudů bylo v roce 2019 nařízeno předběžné opatření, které spočívalo v umístění dvou tehdy nezletilých sourozenců do péče krizového centra pro děti a dospívající. Tento zásah do rodinné sféry byl následně předmětem přezkumu obecných soudů, přičemž ústavní stížnost [1] směřující proti rozhodnutí odvolací instance byla Ústavním soudem (ÚS) odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

Po vyčerpání veškerých vnitrostátních prostředků se stěžovatelé obrátili prostřednictvím oznámení dle Opčního protokolu [2] k Úmluvě o právech dítěte na Výbor OSN pro práva dítěte (Výbor), kde v souvislosti s umístěním do institucionální péče namítali porušení práv garantovaných Úmluvou o právech dítěte.

Výbor ve svém Stanovisku [3] konstatoval porušení čl. 3 odst. 1, čl. 9 odst. 1–3 a čl. 12 Úmluvy o právech dítěte, ve kterých je stanoveno, že při veškeré činnosti týkající se dětí musí být jejich nejlepší zájem předním hlediskem, a současně že k oddělení dítěte od rodičů lze přistoupit toliko výjimečně, je-li takový zásah nezbytný v jeho zájmu. Tento zásah je přitom nutno chápat jako

Budova Nejvyššího správního soudu [1]

opatření subsidiární povahy, přicházející v úvahu až za situace, kdy nelze dosáhnout ochrany zájmů dítěte prostřednictvím jiných prostředků, které do této rodinné sféry nezasahují. Rozhodnutí o odebrání dítěte z péče rodičů musí být přijato příslušným orgánem v řízení vedeném v souladu se zákonem za zajištění procesních práv všech dotčených osob, přičemž v případě rozhodnutí o odebrání je garantováno právo dítěte udržovat s rodiči pravidelný osobní kontakt, není-li to v rozporu s jeho nejlepším zájmem.

V roce 2023 se stěžovatelé dále obrátili na Ministerstvo spravedlnosti, respektive na Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, a žádali na základě rozhodnutí Výboru náhradu nemajetkové újmy, jež Výbor konstatoval. Stěžovatelé svůj nárok opírali o Statut vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před

Budova Ústavního soudu [2]

mezinárodními orgány ochrany lidských práv [4], přičemž Ministerstvo jejich žádosti nevyhovělo s tím, že na projednávaný případ nelze daný mechanismus aplikovat.

Následně se stěžovatelé obrátili na správní soudy, přičemž jejich žaloba byla Městským soudem v Praze odmítnuta pro věcnou nepříslušnost s odůvodněním, že uplatněný nárok má soukromoprávní povahu a náleží do pravomoci civilních soudů. Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatelů zamítl a akcentoval nezávaznou povahu stanovisek Výboru. Nakonec stěžovatelé podali ústavní stížnost, v níž namítali, že jim v návaznosti na stanovisko Výboru náleží právo na přiměřenou finanční náhradu újmy, resp. účinný prostředek nápravy, jehož neposkytnutím mělo dojít k porušení jejich ústavně zaručených práv.

Závěry ÚS o závaznosti stanovisek Výboru pro práva dítěte a jeho roli

První senát ÚS ústavní stížnost zamítl [5], neboť porušení ústavně zaručených práv stěžovatelů v daném případě neshledal. ÚS zdůraznil, že Výbor není soudním orgánem a jeho stanoviska nemohou sama o sobě založit, měnit ani deklarovat existenci subjektivního práva na náhradu újmy ve vnitrostátním právu, ani nemohou představovat přímo vykonatelný právní titul. Ačkoliv byla tedy ústavní stížnost zamítnuta, konstatoval ÚS v obecné rovině povinnost státu nahradit újmu, jež vznikne v důsledku porušení základních práv jednotlivce garantovaných Úmluvou o právech dítěte jednáním orgánů veřejné moci.

Současně také ÚS odmítl absolutní nereflektování předmětných stanovisek. Ty totiž představují významná interpretační vodítka při výkladu Úmluvy o právech dítěte a zdůraznil povinnost států se jimi v případě konkrétních doporučení Výboru zabývat a věnovat jim náležitou pozornost. Tato povinnost zahrnuje rovněž následnou reakci státu vůči Výboru, v níž je třeba uvést přijatá opatření k nápravě, popřípadě odůvodnit jejich nepřijetí.

V daném případě Výbor taktéž České republice stanovil několik obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy o právech dítěte. Česká republika aktuálně stanovisku Výboru věnuje jistou pozornost, zejména předkládá Výboru zprávy o tom, jakým způsobem implementuje předmětná doporučená opatření.

Participační právo dětí

Participační právo dětí, jež dle závěrů Výboru ČR porušila, vyplývá z čl. 12 Úmluvy o právech dítěte a z čl. 24 Listiny základních práv Evropské unie, ale jeho projev lze nalézt i ve vnitrostátní úpravě, a to konkrétně v § 867 občanského zákoníku [6]. Je tvořeno dvěma hlavními složkami, kterými jsou právo dítěte být informováno o jakýchkoliv řízeních, která s ním jakkoliv souvisejí a právo být slyšeno, tedy mít možnost do jisté míry ovlivnit výsledné rozhodnutí projevem svého názoru.

Dítě přitom nelze vnímat jako pouhý objekt řízení, nýbrž jako plnohodnotný subjekt nadaný základními právy, jehož názor je potřeba v průběhu řízení aktivně zjišťovat a reflektovat. Na jedné straně je třeba na názor dítěte nahlížet s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti, na straně druhé však nesmí být tento aspekt participačního práva zneužíván k nevyslechnutí názoru dítěte či k nedostatečnému zohlednění jeho stanoviska v rozhodovacím procesu.

Dodržování participačního práva dítěte je projevem uznání jeho autonomie a významu jeho názoru. Je stěžejní, aby bylo toto právo realizováno kontinuálně v průběhu celého řízení, nikoli pouze nahodile či jednorázově, jelikož takový přístup umožňuje budovat důvěru mezi dítětem a orgány veřejné moci a současně přispívá k přijetí rozhodnutí, která jsou nejen spravedlivá, ale i skutečně respektující základní práva dítěte.

Poznámky

[1] Nález Ústavního soudu ze dne 15. října 2019, sp. zn. I. ÚS 2780/19.

[2] Opční protokol zavádějící postup předkládání oznámení je mezinárodní smlouva, která umožňuje jednotlivcům podávat stížnosti k Výboru pro práva dítěte pro porušení práv, jež jsou garantována Úmluvou o právech dítěte.

[3] Stanovisko Výboru pro práva dítěte J. B. a P. J. proti České republice (CRC/C/93/D/139/2021).

[4] Konkrétně stěžovatelé odkazovali na čl. 12 odst. 3, který umožňuje jednotlivcům poskytnout zadostiučinění v penězích, pokud některý ze jmenovaných orgánů, mezi kterými je i Výbor pro práva dítěte, shledal porušení jeho práv a svobod.

[5] Nález Ústavního soudu ze dne 3. března 2026, sp. zn. Pl. I. ÚS 1905/25.

[6] Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

Zdroje

Anotace názoru výboru OSN pro práva dítěte J. B. a P. J. proti České republice. Získáno z: https://msp.gov.cz/documents/12681/771583/B.+J.+a+P.+J.+proti+%c4%8cesk%c3%a9+republice_anotace.pdf/e8153fc5-4cb9-4ee6-b980-ce841a865cfa.

MEZISOUDY (2022, listopad). Mezisoudy #5: Procesní práva dětí [podcast]. Získáno z: https://ceskepodcasty.cz/podcast/mezisoudy/mezisoudy-5-procesni-prava-deti.

Nález Ústavního soudu ze dne 3. března 2026, sp. zn. Pl. I. ÚS 1905/25. Získáno z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2026/1-1905-25_AN_1.pdf.

Stanovisko Výboru OSN pro práva dítěte J. B. a P. J. proti České republice (CRC/C/93/D/139/2021). Získáno z: https://mezisoudy.cz/vykon-rozsudku-eslp-a-rozhodnuti-dalsich-mezinarodnich-lidskopravnich-organu/b-j-a-p-j-proti-cr.

Ústavní soud (2026, březen). Stanoviska Výboru OSN pro práva dítěte nejsou způsobilá závazně založit právo na náhradu újmy ve vnitrostátním právu [tisková zpráva]. Získáno z: https://www.usoud.cz/aktualne/stanoviska-vyboru-osn-pro-prava-ditete-nejsou-zpusobila-zavazne-zalozit-pravo-na-nahradu-ujmy-ve-vnitrostatnim-pravu.

Zespodu.cz. Když Výbor OSN řekne „došlo k porušení práv dítěte“, ještě to neznamená nárok na odškodnění. Získáno z: https://www.zespodu.cz/?p=2118.

Fotografie

[1] Budova Nejvyššího správního soudu, autor: Jakub Dubják.

[2] Budova Ústavního soudu, autor: David Bernard.

Aktuality české sekce

Marika Staňková

Zákon o registraci subjektů může ohrozit činnost neziskového sektoru

Vláda na začátku března vytvořila návrh zákona o registraci subjektů se zahraničními vazbami. Neziskové organizace, univerzity a další subjekty převážně občanského sektoru by tak musely být povinně zapsány v rejstříku pod správou Ministerstva spravedlnosti. Pokud by se subjekt do rejstříku nezapsal, mohl by čelit pokutě ve výši až patnáct milionů korun nebo „zákazu zahraničních vazeb“ až na pět let.

Návrh zákona čelí ostré kritice ze strany dotčených organizací, odborné veřejnosti i opozice, která se v případě přijetí zákona plánuje obrátit na Ústavní soud. Navrhovaný zákon totiž připomíná zákon o zahraničních agentech, který v Rusku zavedl Vladimir Putin v roce 2012. Ten slouží jako nástroj stigmatizace a potlačování občanské společnosti. Obdobné zákony platí také v Gruzii a v Maďarsku. Na Slovensku podobný návrh loni v prosinci zrušil tamní ústavní soud.

Podle Ondřeje Preusse, odborného asistenta na katedře ústavního práva PF UK, je návrh zákona problematický, protože není proporcionální ve vztahu k právu na soukromí. Vytváří také výraznou administrativní zátěž pro dotčené subjekty.

Jeho kritiku doplňuje také místopředsedkyně Benátské komise prof. Veronika Bílková. Podle její analýzy by český zákon dopadal na extrémně široké množství aktérů a mohl by dopadnout např. i na běžné uživatele Facebooku. Uvádí, že ačkoliv neoznačuje subjekty za „zahraniční agenty“ a nenutí je podstupovat mimořádné audity jako v Rusku, je stále v rozporu s ústavním pořádkem i s mezinárodními smlouvami, kterými je Česko vázané.

K návrhu zákona se negativně vyjádřili zástupci lidskoprávních neziskových organizací jako Amnesty International, Člověk v tísni a Jsme fér. Jde podle nich o snahu očernit jejich pověst a zamezit jejich činnosti. Svá nesouhlasná stanoviska vydala také Česká konference rektorů,

Ústavní soud se v nálezu IV. ÚS 455/26 vyjádřil k subsidiaritě trestní represe [1]

Masarykova univerzita, Učená společnost česká ČR, Akademie věd a Univerzita Pardubice.

Ústavní soud se vyjádřil k subsidiaritě trestní represe

Ústavní soud v nálezu IV. ÚS 455/26 ze dne 25. 3. 2026 potvrdil důležitost subsidiarity trestní represe, zásady, která vyplývá z čl. 39 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 4 odst. 4 Listiny a která určuje, že trestní odpovědnost pachatele lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.[1]

Stěžovatel se v roce 2024 dostal do sporu s poškozenou, která ve vnitřních prostorách jeho prodejny natáčela video nabízeného zboží. Stěžovatel se proti ní ohradil a vyzýval ji, aby prostor opustila. Po neuposlechnutí jeho výzvy po poškozené hodil lahví vody a následně se po ní několikrát rozmáchl s baseballovou pálkou. Trestní soudy

stěžovatelovo jednání vyhodnotily jako vydírání a uložily mu podmíněný trest odnětí svobody v trvání dvou let a rovněž trest vyhoštění na dobu tří let.

Ústavní soud tato rozhodnutí zrušil. Stěžovatelovo chování totiž nebylo natolik společensky škodlivé, aby zakládalo trestní odpovědnost, jelikož nezpůsobilo poškozené újmu, která by vyžadovala lékařské vyšetření. Incidentu navíc předcházela potyčka s poškozenou, která vypjatou situaci částečně vyprovokovala svým společensky nevhodným chováním.

Ústavní soud tedy vyhodnotil, že uložení trestu stěžovateli bylo nepatřičné a že jeho chování nezasluhovalo bezprostřední trestněprávní reakci. V nálezu zdůraznil, že trestní soudy musí při posuzování hraničních případů pečlivě zvážit společenskou škodlivost a zohlednit všechny okolnosti dané věci.[2]

Výsledky výzvy o prioritách kanceláře ombudsmana pro veřejnost

Kancelář ombudsmana i nová pozice dětského ombudsmana znají návrhy na témata, kterými by se měly přednostně zabývat v následujících třech letech. Získaly je z veřejného dotazníku zveřejněném na stránkách veřejného ochránce práv od října do prosince roku 2025. Výsledná data jsou aktuálně vyhodnocována a budou sloužit úřadu k vymezení strategie svého budoucího směřování.

Výzva nesla název „Vidíte problém, který by neměl zůstat bez povšimnutí?“. Vyplnilo ji 804 respondentů, z nichž pouze pětinu tvořily neziskové organizace, sociální služby či samosprávy, většinu podnětů vznesly fyzické osoby.

Zapojené osoby v odpovědích nejčastěji zmiňovaly témata, která se týkají dětí a mladých dospělých (odpovídající vzniku úřadu dětského ombudsmana, kterým byl v březnu zvolen Martin Beneš), dále oblasti sociální pomoci a zabezpečení a témata týkající se lidí s postižením a celé populace ČR. O něco méně častěji se objevovala témata související s tolerancí a diskriminací, zdravím, bydlením a problémy dotýkající se žen a dívek či starších lidí.

Dále lze z odpovědí vyčíst zájem veřejnosti o vysoce aktuální problematiku diskriminace v souvislosti s digitalizací, nedostupnost psychologické a psychiatrické péče, nedostatek dostupného a sociálního bydlení, nedostatečné řešení domácího a sexuálního násilí a sekundární viktimizaci obětí ze strany orgánů veřejné moci. Odpovědi se dotýkaly také práv cizinců na začlenění a práva na zdravé životní prostředí a ochranu klimatu.

Veřejnost bude mít v nejbližší době možnost znova se zapojit do činnosti ombudsmana skrze hlasování o členech poradního orgánu dětského ombudsmana.

Poznámky

[1] § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009, trestní zákoník.

[2] Nález Ústavního soudu ze dne 25. března 2026, sp. zn. IV. ÚS 455/26. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2026/4-455-26_AN.pdf.

Zdroje

Číhalíková Sedláčková, M. (2026, březen). *Ne každé jednání naplňující znaky trestného činu vyžaduje trestní reakci aneb k subsidiaritě trestní represe* [tisková zpráva]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/aktualne/ne-kazde-jednani-naplnujici-znaky-trestneho-cinu-vyzaduje-trestni-reakci-aneb-k-subsidiarite-trestni-represe.

Kancelář veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí. (2026, březen). *Podněty veřejnosti pro priority ombudsmanů na příští tři roky* [tisková zpráva]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/dokument/hledame_temata_ktera_potrebuji_nasi_pozornost/.

Kancelář veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí. (2026, březen). *Výzva Kanceláře ombudsmana potvrdila zájem veřejnosti o lidská práva* [tisková zpráva]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/aktualne/vyzva_kancelare_ombudsmana_potvrdila_zajem_verejnosti_o_lidska_prava/.

Komenda, V. (2026, březen). Chystaný zákon o registraci subjektů se zahraničními vazbami čelí kritice. *ČT24*. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/koalicni-poslanci-chystaji-zakon-o-registraci-subjektu-se-zahranicnimi-vazbami-371155.

Nález Ústavního soudu ze dne 25. března 2026, sp. zn. IV. ÚS 455/26. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2026/4-455-26_AN.pdf.

Štechrová, V. (2026, březen). Účelem je patrně šikana, říká o zákonu o registraci subjektů se zahraničními vazbami expert Preuss. *iRozhlas*. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ucelem-je-patrne-sikana-rika-o-zakonu-o-registraci-subjektu-se-zahranicnimi_2603132144_elev.

Valášek, L. & Mikel, J. (2026, březen). Český zákon proti neziskovkám je horší než ten Putinův. Expertka říká proč. *Seznam Zprávy*. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-cesky-zakon-proti-neziskovkam-je-horsi-nez-ten-putinuv-expertka-rika-proc-301383.

Fotografie

[1] Ústavní soud se v nálezu IV. ÚS 455/26 vyjádřil k subsidiaritě trestní represe. Budova Ústavního soudu, autor: David Bernard. Upraveno: oříznutí.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních článků o lidských právech

Adéla Krejčířová

Vnitrostátní právo

Fraňková, K.: Stealthing aneb Lstivé uvedení v bezbrannost za současného zapříčinění nechráněného pohlavního styku – právní kvalifikace a výkladová úskalí. Trestněprávní revue 1/2026.

Kvardová, I.: Efektivní sněmovna, nebo umlčená opozice? Časopis pro právní vědu a praxi 1/2026.

Martínek, B. & Wranová, S.: Žalobní legitimace veřejného ochránce práv k podání žaloby ve veřejném zájmu. Časopis pro právní vědu a praxi 1/2026.

Střechová, A.: K povinnosti soudu doručovat nezletilému účastníkovi řízení zastoupenému kolizním opatrovníkem. Právní rozhledy 6/2026.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Pertiwi, L. A.: Anxiety and Fantasy: A Psychoanalytic Approach to the Continuity of the EU´s Sanctions Policy Regarding Russia and Myanmar. Czech Journal of International Relations 1/2026.

Szomolaiová, C.: Ticho po športovom výkone: zodpovednosť športových organizácií za porušenie ľudských práv. Právny obzor 2/2026.

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Dostál, J.: International Organisations Climbing on a Ladder of Public Participation – a Case Study of the World Bank Instruments. Czech Journal of International Relations 1/2026.

Karlas, J.: Cross-national Salience of Marine Environmental Issues: Evidence from UN General Assembly Debates, 1993–2020. Czech Journal of International Relations 1/2026.

Rosputinský, P.: An Empirical Study on the Raising of the Rainbow Flag by Diplomatic Missions. Czech Journal of International Relations 1/2026.

Vodvářková, L.: Kdo bude soudit Netanjahua? Výběr soudců Mezinárodního trestního soudu - mezi právem a politikou. Časopis pro právní vědu a praxi 1/2026.

Fotografie

[1] Ilustrační fotografie. Právní literatura (2), autor Jakub Dubják, 6. 8. 2025, upraveno: oříznuto.

Ilustrační fotografie [1]

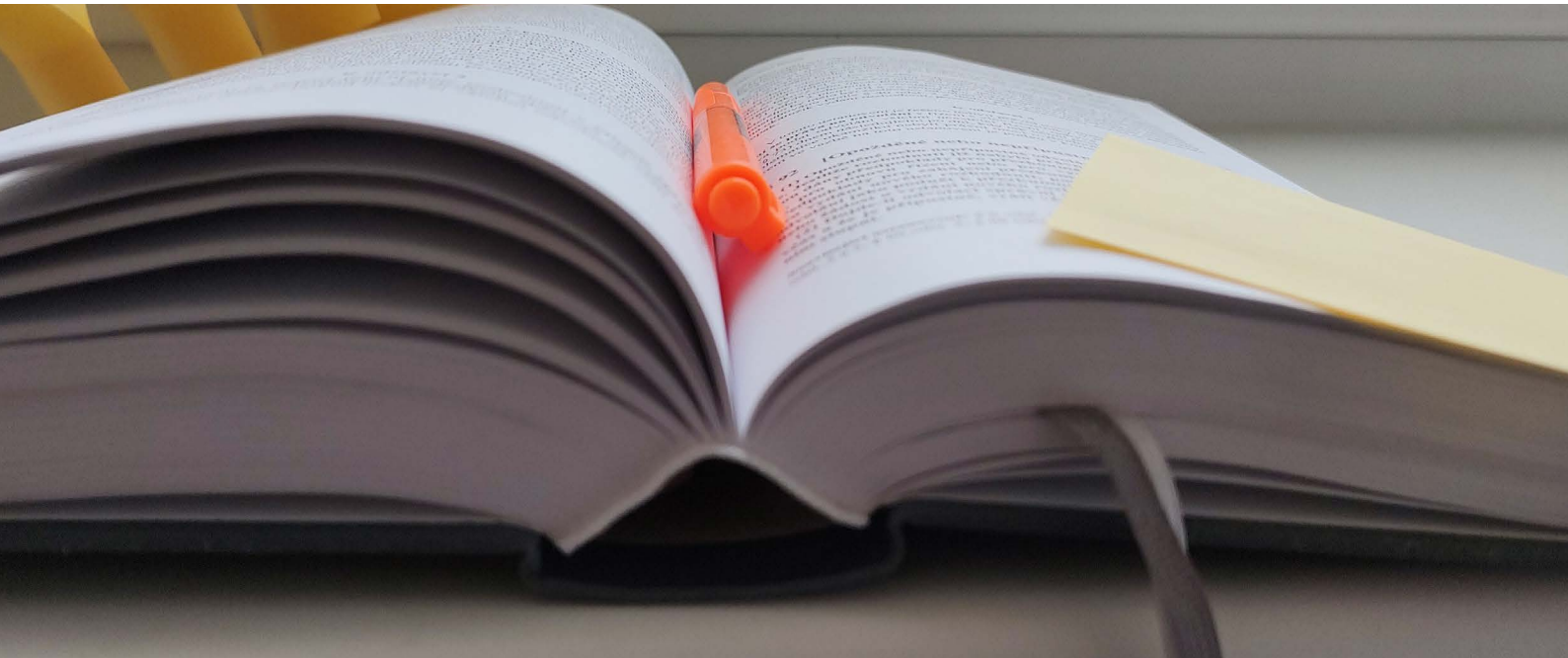

Redakce Bulletinu

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

Mgr. Nikola Burdová

Nikola vystudovala Právnickou fakultu na Karlově univerzitě v Praze. Vedle lidských práv se zajímá o mezinárodní humanitární právo nebo také o právo trestní. V minulosti se věnovala například dobrovolnictví pro Amnesty International a zúčastnila se stáže v neziskové organizaci zaměřující se na uprchlické a azylové právo. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři.

Mgr. Klára Popelková

Klára je studentkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a během studia ji nejvíce oslovilo mezinárodní trestní právo, kterému by se chtěla věnovat i nadále. Absolvovala zahraniční studijní pobyt ve Slovinsku se zaměřením na srovnávací ústavní a mezinárodní právo. Ve volném čase byste ji nejčastěji potkali při sportu, na horách nebo při cestování s batohem na zádech.

Stážisté:

Bc. Lucie Bartáková: Lucie studuje poslední ročník oboru Právo a právní věda na Západočeské univerzitě v Plzni. Na studium navázala po absolvování bakalářského programu Právo v podnikání. Zajímá se o mezinárodní právo veřejné, zejména o mezinárodní trestní soudnictví a válečné právo. Ve volném čase ráda cestuje, píše knihy a poslouchá hudbu.

Lucie Pirklová: Lucie je studentkou pátého ročníku oboru Právo a právní věda na Univerzitě Karlově. Zajímá se o témata mezinárodního trestního a humanitárního práva, což dále prohloubila její stáž u Služby kriminální policie a vyšetřování ČR a dobrovolnictví pro organizaci UNICEF. Mezi její největší koníčky patří cestování a pečení.

Karolína Nešpůrková: Karolína je studentkou 3. Ročníku právnické fakulty Univerzity Karlovy. Absolvovala studijní stáž ve Velké Británii na Northumbrijské univerzitě, kde se začala věnovat mezinárodnímu trestnímu právu. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři se zaměřením na právo AI. Mezi její koníčky se řadí sport, cestování a čtení.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Tomáš Opat

Tomáš vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde se věnoval především mezinárodnímu právu a lidským právům. Po škole nastoupil na stáž v NATO, kde působil v sekci politického plánování kanceláře generálního tajemníka. V současné době pracuje jako parlamentní asistent v Evropském parlamentu, kde se věnuje především otázkám týkajícím se výborů pro zahraniční vměšování a dezinformace a pro kulturu a vzdělávání.

Eliška Andrš, BA, MPhil

Eliška vystudovala právo na University of Cambridge a University of Oxford, přičemž na druhé jmenované se zabývala především právem na ochranu osobních údajů. Následně získala zkušenosti v oblasti GDPR a ochrany lidských práv a v současné době pracuje na právním komentáři ohledně EU AI Act pro Institute for Law and AI.

Stážisté:

Adéla Krejčířová: Adéla je studentkou třetího ročníku Právnické fakulty MUNI. Pomvěduje na Ústavu pro otázky soudnictví. Její oblastí zájmu jsou lidská práva a práva LGBTQI+ lidí. V květnu absolvovala kurz v Lyonu, který se zabýval právy queer lidí. Minulý rok dobrovolničila v Lize lidských práv. Ve volném čase čte fantasy knížky nebo háčkuje.

Anna Slezáková: Anna studuje čtvrtý ročník Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Absolvovala stáže v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP a na Odboru lidských práv a transformační politiky Ministerstva zahraničních věcí. Nejvíc ji zajímají témata práv žen, bioetiky a migrace.

Kryštof Urban: Kryštof je student 5. ročníku Právnické fakulty ZČU v Plzni. Absolvoval zahraniční pobyty ve Francii a Německu. Třetím rokem se věnuje obchodnímu a insolvenčnímu právu v přední české advokátní kanceláři. Dlouhodobě ho zajímají lidská práva, přičemž aktuálně se zaměřuje zejména na otázky náboženské svobody. Ve volném čase se věnuje triatlonu.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Michaela Luzio Stenzel

Michaela vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a současně Mezinárodní vztahy a Evropská studia. Zajímá se o mezinárodní politiku, lidská práva a problematiku aplikace mezinárodního práva v kyberprostoru. Absolvovala stáže na Velvyslanectví ČR v Římě a Stálé misi ČR při OSN v New Yorku. Po dokončení studií působila jako OSN Dobrovolnice při Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu v Sarajevu.

Mgr. Radek Tesař

Radek vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Záhy po dokončení studia nastoupil jako stážista na Ústavní soud do týmu profesora Wintra. V současnosti již jako asistent působí v týmu místopředsedkyně Ústavního soudu profesorky Ronovské. Zajímá se o problematiku civilního práva procesního, a to zejména o insolvenční právo. Téměř tři roky pracoval v kanceláři insolvenčních správců, odkud se přesunul na praxi na insolvenční úsek ke Krajskému soudu v Brně.

Stážisté:

Madlen Seibertová: Madlen studuje třetím rokem obor Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Nejvíce se zajímá o postkomunistický prostor a Blízký a Střední východ, a to v kontextu lidských a potažmo ženských práv. Je studentskou redaktorkou univerzitního magazínu. Nejraději tráví volný čas na horách, jízdou na kole nebo četbou.

Kristýna Sýkorová: Kristýna studuje mezinárodní vztahy a politologii na CEVRO Univerzitě a zároveň postgraduální program MPA na Diplomatické akademii. Věnuje se tématům lidských práv, duševního zdraví a ESG, kterým se prakticky přibližuje skrze stáže ve Změně k lepšímu, Škole lidských práv i tvorbou metodických materiálů.

Tobiáš Ševčík: Tobiáš studuje Právo a právní vědu na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Středem jeho zájmu jsou ústavní právo a lidská práva. Působil jako pomocná vědecká síla na katedře ústavního práva a politologie, dříve též překládal. Ve volném čase rád čte, vaří a učí se jazyky. S šálkem ranní kávy nebo čaje je mu hned lépe.

Klára Čepičková: Klára studuje třetí ročník Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Je členkou univerzitního týmu pro lidskoprávní Helga Pedersen Moot Court a pomvěduje na Ústavu pro otázky soudnictví. Nejvíc ji zajímá problematika genderově podmíněného násilí a sociálních rozdílů ve společnosti. Ve volném čase tancuje dancehall a čte.

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se zde.

Více na **www.centrumlidskaprava.cz**

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lívia Ivánková

Lívia je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kde se již během studia začala odborně věnovat problematice lidských práv. Své profesní působení spojila s Nejvyšším soudem, na němž nejprve pracovala jako poradkyně pro otázky evropského práva a následně vedla oddělení analytiky a srovnávacího práva. Ve své práci se dlouhodobě zaměřuje na evropský systém ochrany lidských práv a právo Evropské unie. Odborné zkušenosti si rozšířila také během stáže u Evropského soudu pro lidská práva.

Mgr. Sára Aiblová

Sára vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Po dokončení studia nastoupila jako asistentka soudce na Nejvyšší správní soud, kde již dříve opakovaně působila jako praktikantka. S Centrem pro lidská práva a demokracii je spojena od roku 2023, kdy začínala jako stážistka v evropské sekci. Zájem o lidská práva ji provázel i během studijního pobytu na Universiteit Antwerpen a promítl se také do její diplomové práce, v níž se věnovala intersekcionální diskriminaci.

Stážisté:

Marika Staňková: Marika je studentka prvního ročníku Právnické fakulty Masarykovy univerzity a zajímá se o lidská práva, právo životního prostředí a propojení práva a žurnalistiky. Ve svém volném čase ráda sportuje, vysedává s kamarády u kafe nebo čaje nebo chodí na koncerty.

Ondřej Kučera: Ondřej studuje na Masarykově univerzitě druhým rokem Právnickou fakultu a prvním rokem obor politologie na Fakultě sociálních studií. Nejvíce ho zajímají ústavní právo a lidská práva. Ve svém volném čase rád cvičí karate, kouká na seriály nebo čte knížky.

Jonáš Hodaň: Jonáš je studentem posledního ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Absolvoval stáže na Nejvyšším soudě v rámci věcněprávního senátu a na Ústavním soudě v týmu profesorky Ronovské. Předtím pracoval v advokátní kanceláři. Zajímá se především o civilní právo procesní, a to zejména o problematiku opravných prostředků.

Mgr. Gabriela Grünová: Gabriela absolvovala Prf MUNI a nyní je advokátní koncipientkou. V rámci svého studia i praxe se věnovala oblasti domácího násilí, institutu ombudsmana, životního prostředí a zajímá se i o otázky genderové rovnosti. Pletací jehlice u postele, doutnající santalové dřevo nebo kurz sítotisku u ní není nic neobvyklého.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum pro lidská práva a demokracii

Bulletin **vydává** Centrum pro lidská práva a demokracii
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | **web** www.centrumlidskaprava.cz
Redakční rada Nikola Burdová, Klára Popelková, Eliška Andrš, Tomáš Opat, Michaela Stenzelová, Lívia Ivánková, Pavel Doubek, **Koordinátor sekce téma** Pavel Doubek, **Kontakt na editora** info@centrumlidskaprava.cz, **Sazba** Jakub Dubják | **ISSN** 1804-2392.